

OPINIA națională

Revista săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național, editată de FUNDAȚIA "ROMÂNIA DE MĂINE"

OPINIA PUBLICĂ, DEMOCRAȚIA ȘI STATUL DE DREPT RELEVANȚĂ ȘI EXPRESIVITATE

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

Opinia este, în limbajul comun, expresia poziției unui individ asupra unei probleme iar o opinie se caracterizează prin anumite trăsături: obiectul, valența și intensitatea. Dacă obiectul sau tema definesc judecata, aprecierea iar valența denotă orientarea generală (favorabilă sau nefavorabilă), intensitatea reprezintă punctul esențial, definitoriu. "Intensitatea opiniei - susțin unii analiști - exprimă gradul de acceptare sau de refuz față de obiectul avut în vedere. Ea exprimă rezistența eventuală a subiectului la o presiune, nesiguranță ori implicare personală a subiectului față de obiect. Intensitatea exprimă, în același timp, ceea ce este esențial, percepția subiectivă a consecințelor pe care un individ le prevede ca urmare a unei acțiuni rezultate din opinia pe care el o exprimă".

Există, desigur, în măsurarea sociologică a atitudinilor, abordări ce privesc opiniile individuale și colective. Dacă se dorește analiza uni-

versului trăit de un subiect, a comportamentului său general pentru a situa părerea sa în raport cu acest comportament, trebuie observat (examinat) subiectul în viața sa cotidiană și în momentele când este confruntat cu probleme asupra cărora se dorește analiza opiniei în cauză. În acest scop se au în vedere declarații verbale sau scrise, mergându-se până la interviul direct sau examen-test specific. Cealaltă apreciere, cea colectivă, caută să situeze individul dintr-un grup în raport cu o problemă anume, apelând la metode care permit să se compare pozițiile individuale cu cele ale altor membri ai grupului, dar și opiniile grupului în ansamblu.

În căutarea metodelor sau criteriilor pentru evaluarea cât mai obiectivă a unor serii de atitudini subiective, sociologia a pus la îndemână cercetării, între altele, așa numitele "scări de atitudini", cunoscute după numele celor care le-au imaginat și experimentat (Bogardus, 1925;

Thurstone, 1929; Likert, 1932; Gutmann, 1950 și alții). Un loc aparte îl ocupă, în același timp, sondajele de opinii care "măsoară" periodic, pornind de la diverse teme, valențele și intensitatea opiniei publice. Se poate aprecia, astfel, sensibilitatea acesteia față de aspectele majore ale vieții, evoluția atitudinilor, sondajele având, fiecare în parte, relevanța și expresivitatea proprie, dar permițând și îndreptățite generalizări.

(Continuare în pag. 6)

SCRISORI CĂTRE ȚARĂ POT SĂ GREȘESCĂ ȘI EXPERTII STRĂINI

Acad.
ANGHEL N. RUGINĂ

Despre experții străini, în România ca și în celelalte țări foste socialiste din Răsăritul Europei, părerile sunt împărțite. Unii cred că avem absolută nevoie de expertiza lor, mai ales pentru faptul că România se află încă în perioada de tranziție către economia de piață, iar sfatul lor, ca și consimțământul instituțiilor internaționale pe care le reprezintă sunt indispensabile pentru a căpăta creditele din afară, fără de care nu putem ajunge la țelul final al unei economii de piață funcționale, cum îi spun eu. Grupul acesta este mai restrâns și se referă, cu precădere, la experții români care ajută la formularea și executarea politicii economico-financiare a guvernului.

Alții, mai mult sau mai puțin cunoscători în știința economică, inclusiv mulți din masa populară, dimpotrivă, văd un rău în întrebuirea de experți străini și, anume, pentru că aceștia nu sunt altceva decât unel-

PLEDOARIE PENTRU GÂNDIREA INTEGRATIVĂ

Acad. ȘTEFAN MILCU

Gândirea integrativă reprezintă trecerea de la ceea ce se poate numi parte la tot. Este un proces mental comun ce se produce în contact cu realitatea concretă, inclusiv în asimilarea culturii vorbite sau scrise.

În știință, îl regăsim în elaborarea trecerii de la particular la general, în geneza concluziilor și a principiilor. Acest concept a fost formulat de Aristotel, constituind unul din elementele fundamentale ale logicii sale. A enunțat, în legătură cu acest concept, și diferența între concret și general, care aparține observatorului.

În acest mecanism esențial pentru cercetarea științifică și filosofia cunoașterii se poate aduce în discuție faptul că "particularul", observat sau investigat, face parte dintr-o configurație care este percepută subconștient. Rezultă că prin acest mecanism mental avem în subconștient o înregistrare a fenomenelor care prin procesul de investigare rațional sunt izolate ca fragmente: trecerea de la individual la general, în modelul logic aristotelic, reprezintă și o repunere a fenomenului izolat în contextul din care a făcut parte. Ținând seama de uriașa complexitate a configurațiilor percepute subconștient, gândirea integrativă ne permite perceperea esențialului integrat într-un silogism.

Acest fel de a pune problema fundamentală în cercetarea științifică ne arată că în gândirea integrativă se cuprinde și configurația din care a fost izolat cazul particular. Concepută în acest fel, cunoașterea fenomenelor completează enunțarea trecerii de la particular la general. Numeroase erori de interpretare în cunoașterea științifică și elaboratele filosofice se datorează ignorării contextului în care se situează fenomenul investigat sau interpretat într-un silogism logic. În practica și interpretarea fenomenelor morbide din patologia generală sunt cunoscute numeroasele greșeli de interpretare a fenomenelor care nu sunt situate în contextul configurației în care au fost implicate. Erori în diagnostic și în tratamentul medical își au originea în lipsa gândirii integrative care situează geneza procesului morbid în configurația în care s-a produs.

Aceeași situație se regăsește și în prezentarea diferită a fenomenelor istorice, în care același fenomen, datorită ignorării contextului în care s-a produs, generează reprezentări diferite. Este cunoscută această diversitate a istoriei aceluiași fenomen. Evident că sursa acestui fenomen nu constă în nerespectarea trecerii de la particular la general, ci în ignorarea sau insuficienta integrare în configurația în care s-a produs. Ne putem întreba dacă această diversitate viciază procesul de cunoaștere. Răspunsul ține și de personalitatea autorului, a gândirii lui integrative, a ceea ce Aristotel numea esența.

DE CE SE IMPORTĂ
PRODUSE AGRICOLE?

În pag. 3
un articol
pe această
problemă de
Acad. DAVID
DAVIDESCU și
Prof. dr. VELIGICA
DAVIDESCU

DESPRE TEATRUL ROMÂNESC

DE AZI ȘI PREOCUPĂRILE
UNUI MARE ARTIST
CONVORBIRE CU
RADU BELIGAN

pag. 5

PERSONALITĂȚI
UNIVERSITARE
DIN S.U.A.,
FRANȚA ȘI ITALIA
LA CATEDRELE
UNIVERSITĂȚII
SPIRU HARET

pag. 8

Mărțișoare argheziene la Casa memorială Tudor Arghezi

Devenită tradițională, sărbătoarea începutului de primăvară a avut loc și în acest an la casa marelui clasic al literaturii române, printr-o manifestare de aleasă ținută literară și artistică, beneficiind de participarea unor distinși scriitori, artiști, oameni de cultură și în prezența unui mare număr de admiratori - din toate generațiile - ai creației neperititoare ce poartă semnătura inconfundabilă și inegalabilă - Tudor Arghezi.

(Continuare în pag. 2)

COLEGIILE REVISTEI "OPINIA NAȚIONALĂ"

Colegiul pentru reformă și relansarea economiei naționale:

- Acad. Alexandru Bărlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N.N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof. dr. Constantin Ionete
- Prof. dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu
- Prof. dr. doc. Alexandru Zanfir
- Prof. dr. Mircea Druc
- Prof. dr. Alexandru Albu
- Prof. dr. Mihai Părăluță
- Prof. dr. Gheorghe Zaman
- Prof. dr. Petre Mălcomete
- Prof. dr. Gheorghe Răboacă

Colegiul pentru problemele științei și învățământului:

- Acad. Ștefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Ștefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Ștefan I. Ștefănescu
- Prof. dr. Liviu Maior
- Prof. dr. Grigore Brăncuș
- Prof. dr. Emil Tocaci
- Prof. dr. doc. Grigore Posea
- Prof. dr. Gheorghe Secară
- Prof. dr. g-ral (rez.) Emil Mihuleac

Colegiul pentru problemele culturii și artei:

- Acad. Eugen Simion
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Paul Everac
- Dinu Săraru
- Prof. dr. Ion Dodu Bălan
- Prof. dr. Victor Giuleanu
- Prof. dr. doc. Alexandru Tănase

Colegiul pentru ideea națională și socială în România:

- Prof. dr. Aurelian Bondrea
- Prof. dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof. dr. Ioan Scurtu
- Adrian Păunescu
- Prof. dr. Ion Rebedeu
- Prof. dr. Ion Popescu

- Prof. dr. Gheorghe Cazan
- Prof. dr. Ion Tudosescu
- Prof. dr. Tiberiu Nicola
- Prof. dr. Virgil Constantinescu

Colegiul pentru doctrine politice și probleme ale relațiilor internaționale:

- Valentin Lipatti
- Prof. dr. Florea Duduță
- Prof. dr. Mircea Nicolaescu
- Prof. dr. Marin Voiculescu
- Ion Mărgineanu
- Dan Lăzărescu
- Prof. dr. Ion Zară
- Prof. dr. Constantin Mecu
- Prof. dr. Marin Nedelea
- Prof. dr. Constantin Vlad

Colegiul pentru problemele sănătății și protecției sociale:

- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnici
- G-ral dr. Gheorghe Niculescu - membru de onoare al Academiei Române

- Prof. dr. doc. Iulian Mincu
- Prof. dr. doc. Victor Ciobanu
- Prof. dr. Caius Traian Dragomir
- Prof. dr. Andrei Firică
- Prof. dr. Dorin Sarafoleanu
- Prof. dr. Ioan Pop D. Popa
- Prof. dr. Ștefan Costea
- Prof. dr. Mihai Dumitrescu

Colegiul pentru problemele justiției, statului de drept și democrației:

- Acad. Valentin Georgescu
- Acad. Ion Filipescu
- Prof. dr. Vasile Giunea
- Prof. dr. Antonie Iorgovan
- Prof. dr. Adam Popescu
- Prof. dr. Nicolae Popa
- Prof. dr. Ion Neagu
- Prof. dr. Andrei Popescu
- Prof. dr. Ionel Cloșcă
- Prof. dr. Mihai Merfea
- Prof. dr. Mircea Stroia

Director:

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

'MULT E DULCE ȘI FRUMOASĂ... (XVI)

PRESA ȘI LIMBA ROMÂNĂ

Acad. ION COTEANU

1

Presa, înainte de toate ziarele și revistele, apoi radioul și televiziunea constituie în zilele noastre, alături de școală, cel mai important factor de influențare a modului în care vorbim și scriem românește. Am pus radioul și televiziunea pe locul al doilea - ceea ce unora li se va părea surprinzător - pentru un motiv foarte simplu. Ce este tipărit se poate nu numai citi și reciti, ci lua și ca model, chiar dacă nu totdeauna scripta manent, dar, după aceeași zicală latinească, e sigur că verba volant. Nu înseamnă însă că radioul și televiziunea nu contribuie în mare măsură la adoptarea acelor exprimări care au impresionat pe ascultători dintr-un motiv sau altul, fără a mai vorbi de faptul că între toate mijloacele de informare și de difuzare a culturii există influențe reciproce.

Ar mai fi de adăugat și observația că ziarul, prin însăși funcția lui, înregistrează în scris o mare diversitate de forme prin reportaje, prin interviuri, prin editoriale, scurte

eseuri, reclame, mică publicitate, "de vorbă cu cititorii", prin fragmente reproduse din scrisorile cărora redacția le răspunde, fiecare cu stilul său. Mica publicitate se adresează foarte pe scurt celor interesați de exemplu să cumpeze eventual o folie colantă sau să devină redactori monitorizare, cum li se propune într-un asemenea text ultra-concentrat. În aceeași rubrică o întreprindere anunță că vinde utilaj "pentru încheiat KET, (pentru) tricotaș DUBIET, (pentru) efectuat) butoniere Kaev și (pentru) bobinat. (Parantezele le-am introdus noi).

Cine nu știe ce este monitorizare, încheiat KET etc. se află în afara dialogului cu ofertanții.

Anunțurile de deces sau de comemorări, cu formulări emoționante ale stărilor sufletești privesc însă numai pe cunoscuții celor aflați în suferință.

La marea publicitate, cititorul poate da, însă, peste fel de fel de reclame care vor să-l atragă, să-l convingă, să-l farmece. Una pretinde că firma X vinde la prețuri care sfidează orice concurență! Alta declară că are cel mai elegant magazin de modă din țară! O întreprindere de turism afirmă că "pentru un sejur plăcut" oferă cele mai... etc., etc.

POT SĂ GRESEASCĂ ȘI EXPERTII STRĂINI? DACĂ DA, CUM PUTEM SĂ NE APĂRĂM!

(Continuare din pag.1)

Relativ la părerea a doua, în termeni științifici, e greu de acceptat interpretarea că experții străini ar fi niște unelte deghizate ale finanței internaționale care ar urmări sabotarea economiei românești, în solda intereselor străine. Mai întâi, asta ar însemna că experții străini ar lucra contra intereselor acestor instituții internaționale fiindcă, dacă economia românească nu va lucra în anii care urmează, atunci nici guvernul român nu va putea să plătească dobânzile aferente și să restituie la timp capitalul împrumutat. Nu prea are mare sens o astfel de interpretare, luată prima facie, cum spuneau strămoșii români, adică luată la prima vedere.

Este mai realist să ne imaginăm că acești experți sunt funcționari la instituțiile respective și că meseria lor este să înlesnească acordarea de credite sau împrumuturi căci doar din dobânzile și comisioanele calculate la aceste împrumuturi li se plătesc și lor salariile și diurnele primite. Iar experții, mai departe, trebuie să respecte anumite condiții determinate nu de ei individual, ci de anumite comitete de la conducerea instituțiilor financiare internaționale. Aceste condiții sunt cunoscute, adică de ordin public, așa că nu e nimic ascuns sau sinistru, manipulat de o mafie internațională. În plus, nu există nici o presiune față de țara debitoare înainte de a i se acorda împru-

mutul. Dimpotrivă, țara debitoare este aceea care face presiuni să i se acorde creditul în cauză.

A doua întrebare principală se referă la faptul că dacă aceste credite se repetă, adică devin cumulative, într-o economie ce se află deja într-un dezechilibru serios, nu cumva vor fi o povară grea pentru orice încercare viitoare de stabilizare și deci, în ultimă analiză, să se ajungă la aceleași condiții anacronice de insolabilitate financiară? Dacă așa stau lucrurile, nu cumva experții străini greșesc, nu din rea voință sau urmărind scopuri ascunse ci, pur și simplu, ca o consecință a felului cum au fost educați în Apus, adică în concordanță cu teoria economică, monetară și financiară moștenită de la Lord Keynes, care până în 1989 era în concurență cu teoria marxistă, iar acum se bucură de un fel de monopol natural sau absolut în lumea intelectuală din Occident.

Este vorba de ideea falsă că prin aplicarea de politică monetară și fiscală la nivel macro se poate rezolva orice problemă de instabilitate economică sau financiară. În realitate, când se face uz de moneda de hârtie și de credit monetizat în stil mare - cum este cazul în România și în alte țări foste socialiste - activitatea economică este guvernată de Principiul Imposibilităților în Practică, adică: Este imposibil să se calculeze și să se

pună în practică, în orice moment dat, volumul normal de circulație monetară, cu utilizarea deplină a resurselor naturale și umane (adică nici un șomaj voluntar), stabilitatea prețurilor (adică nici inflație și nici deflație), echilibrul bugetar (fără deficite și fără surpluse) și echilibrul în balanța de comerț și de plăți (iar fără deficite și fără surpluse).

În consecință, experții străini nu numai că pot dar în mod sigur greșesc când dau sfaturi guvernului român, repet, nu din rea voință, ci pentru că nu au învățat încă despre Principiul Imposibilităților în Practică, deși după un diction al marelui filosof german Immanuel Kant, trebuiau până acum să învețe din atâtea experimente triste cu politica monetară și fiscală la nivel macro, făcute pe socoteala atâtor națiuni nevinovate printre care și poporul român.

Aici se află nodul gordian pe care de patru ani mă străduiesc să-l împărțesc colegilor mei economiști din România și aforurilor de conducere, deși până acum nu se vede prea mult succes în această strădanie. Totuși, rămân optimist că, până la urmă, ADEVĂRUL științific tot va învinge fiindcă nu este nici o altă cale mai bună pentru rezolvarea problemelor de care suferă economia și poporul român. Iar adevărul științific se află în Planul Rugi unde se arată în detaliu cum să se facă o reformă monetară care să înlocuiască moneda de hârtie și de credit monetizat cu un Leu de aur și credit real, care există suficient în economie, fără a mai fi nevoie momentan de credite din străinătate, cum și alte reforme de structură care să introducă imediat o economie de piață funcțională bazată pe condiții de echilibru general stabil. Numai așa ne putem apăra de greșelile experților străini și fără a mai crea alte probleme.

Boston, Mass, USA
Februarie, 1994

Redacția ziarului nu se amesteacă în stilul acestor enunțuri, căror ea doar le oferă contra plată o parte din paginile sale. Dacă o Casă de modă este într-adevăr cum se laudă ea însăși, dacă o societate de într-ajutorare prezintă, cum susține ea, "siguranță maximă" etc., toate acestea redacția le lasă la aprecierea și precauția cititorului. Membrii redacției pot foarte bine să critice jocurile de într-ajutorare în același ziar și chiar în numărul cu reclama.

În fapt un ziar dispune de două mari secțiuni distincte: una, în care cititorii, persoane fizice sau juridice, întreprinderi, asociații etc. comunică prin mica și marea publicitate ceva altor cititori, a doua, partea care revine de drept și de fapt redacției.

Partea aceasta este la fel de variată, dacă nu și mai variată și mai complexă în comparație cu precedenta. Cu articolele editoriale zise și "de fond", în care conducerea ziarului își spune părerea sa despre evenimentele și problemele la ordinea zilei, cu scurte eseuri, cu cronici economice, comerciale, financiare, agricole etc., cu cronici culturale (literatură, dramaturgie, muzică, coregrafie), cu informații și relatări sportive, această parte prezintă în felul ei ceea ce am putea numi o "enciclopedie a cotidianului". Influența exercitată de ea asupra modului de a vorbi și de a scrie al multora dintre cititorii de aceeași este foarte puternică.

Cele două mari secțiuni ale ziarului se influențează reciproc. De îndată ce, ca urmare a unui interes particular al publicului față de diversele anunțuri, un reporter e pus să scrie despre activitățile implicate în ceea ce se pretinde de exemplu la marea publicitate, el se vede nevoit să se informeze amănunțit și, în mod inevitabil, să adopte în cunoștință de cauză termeni mai mult ori mai puțin speciali din do-

meniu asupra căruia i se cere să lămurească pe cititor. Pătrunde astfel într-o "lume" cu un limbaj al ei care în limitele posibilului trebuie însă transpus spre a fi prietene de oricine. E o dificultate nu totdeauna ușor de depășit. La ea se adaugă rapiditatea cerută în elaborarea articolului. În asemenea condiții, e firesc deci ca reporterul să recurgă și la cuvinte cu o circulație relativ redusă, fără a mai vorbi de obligația de a utiliza și termeni de specialitate spre a reda prin ei "culoarea locală".

Și gazetarul care solicită un interviu este într-o situație asemănătoare, uneori poate chiar mai grea, în special în cazul interviului inopinat.

Referindu-ne deocamdată numai la aceste forme ale activității gazetărești, e de înțeles de ce presa noastră - și nu numai ea - reflectă multe aspecte deosebite de vocabular, de îmbinare a cuvintelor între ele și chiar de cursivitate a relațiilor.

Un exemplu ilustrativ este următorul: un reporter transmite știrea că prelații maghiari, după ce au cercetat activitatea unora dintre colegii lor în etapa anterioară democratizării Ungariei, au constatat că cei care au lăudat și servit vechiul regim "se află și acum în cinuri". Cîn este un termen bisericesc, rarism și învechit chiar în limbajul religios, unde denumea odinioară orice "înalț ordin preoțesc". Foarte probabil că, fără o glosare, cei nefamiliarizați cu terminologia ierarhiei ecleziastice nu știu ce înseamnă cîn. Trebuia sau nu folosit?

Alt caz mai delicat. Ni se spune într-un ziar că o delegație din străinătate a făcut un desant la parlament. Din ce urmează se înțelege că este vorba de o vizită. Numai că desant nu înseamnă așa ceva. Dacă un cititor mai scrupu-

los față de propriul său vocabular deschide Dicționarul explicativ al limbii române, nu mai pricepe nimic, fiindcă de acolo află că desant denumește trupe introduse prin diverse tactici în spatele frontului inamic sau trupe aduse cu tancurile în cursul unei bătălii. Mai află că noi îl avem din rusă, unde a fost împrumutat din francezul descende, scris firește cu slove rusești, deci și cu aceea care corespunde lui s. E, desigur, o gafă. Ea spune însă multe. Spune între altele că nu e de ajuns să ți se pară că o vorbă înseamnă "cam așa ceva". O surpriză ne-a adus-o și asocierea lui pertinentă cu informație în succesiunea pertinentă informațiilor. Pertinență derivă din pertinent, adjectiv cu semnificația "care se referă, care privește ceva în mod nemijlocit, direct". Prin urmare, pertinentă informațiilor arată "faptul că la informațiile în cauză (luate din lucrări științifice de specialitate) s-a recurs în mod direct, cu lucrările în față". Nu asta a vrut să spună autorul. El s-a referit la "exactitatea acestor informații", la "precizia", la "temeinicia" lor și dacă spunea așa înțelegea tot omul despre ce e vorba, căci o informație n-are cum fi pertinentă.

Această scurtă încercare de a pune în discuție un fenomen de mare importanță pentru limba română am făcut-o din dorința de a analiza, nu de a critica și nici de a da lecții.

Transformările profunde prin care trece societatea românească nu pot să nu se oglindească și în limbă, cum, de altminteri, s-au petrecut lucrurile și în alte perioade ale culturii noastre, de fiecare dată însă în alt mod și cu efecte diferite. Important acum e să îmbunătățim prin observații pertinente, ale noastre, ale tuturor celor care iubim limba română, transmiterea corectă și elegantă a cunoștințelor implicate în marile transformări pe care le trăim.

QUO VADIS REFORMA?

DE CE SE IMPORTĂ PRODUSE AGRICOLE?

Acad. DAVID DAVIDESCU
Prof. dr. VELICICA DAVIDESCU

Până în 1989, agricultura țării noastre producea nu numai pentru satisfacerea nevoilor interne de pâine, zahăr, ulei etc., ci și însemnate cantități pentru export. Acest fapt se datora folosirii de semințe cu potențial productiv ridicat, mecanizării lucrărilor agricole, folosirii îngrășămintelor, pesticidelor, a irigației și implicării în procesul de producție a unui mare număr de specialiști. După 1990, cauzele scăderii producției agricole sunt de ordin obiectiv și subiectiv și în special ele se datoresc nefolosirii în măsură suficientă a realizărilor tehnice existente în agricultura dinaintea de 1990 (semințe selecționate, mecanizare, chimizare, irigații).

Pe lângă acestea, reformele în structura proprietății și a formelor de organizare intervenite în urma Legii 18/1991, care stabilește restituirea terenurilor agricole foștilor proprietari sau moștenitorilor acestora, nu au reușit să dea încă o organizare adecvată economiei de piață. La 1 ianuarie 1994, în ce privește terenurile agricole supuse privatizării, conform Legii 18/1991, structura proprietății lor agricole se prezintă astfel:

30% (2,7 milioane ha.) revin foștilor membri ai C.A.P.-urilor și moștenitorilor care locuiesc în mediul rural;

20% (1,8 milioane ha.) foștilor cooperatori, care nu au avut pământ la intrarea în C.A.P.;

50% (4,5 milioane ha.) moștenitorilor membrilor cooperatori, care locuiesc în orașe.

Ca atare, sectorul agricol privat reprezintă astăzi 70,3% din su-

prafața agricolă și 80% din cea arabilă, iar sectorul public deține 29,7% din suprafața agricolă și 20% din suprafața arabilă.

Schimbările survenite în ultimii 45 de ani în organizarea teritoriului fac ca restituirea pe vechile amplasamente să nu fie posibilă. Întoarcerea la situația din 1946 ar însemna fărâmișarea celor 9 milioane ha. în 35 milioane parcele și renunțarea la realizările tehnice privind amenajările antierozionale.

Prin Legea 18/1991 s-a restituit foștilor proprietari de pământ sau moștenitorilor acestora numai pământul, dar nu și mijloacele de producție, care au rămas mai departe în mâinile statului (AGROMEC), deși normal ar fi fost ca fostele secții SMT să treacă cu întregul utilaj la proprietarii de pământ la care lucraseră până atunci. Reconstituirea gospodăriilor de dimensiuni mici și folosirea de tehnologii tradiționale au avut și ele o contribuție la realizarea de producții scăzute și la o slabă legătură cu piața.

În timp ce în alte țări din fostul sistem socialist s-a avut în vedere ca, prin reforma în agricultură și a dreptului de proprietate, să se țină seama de realizările tehnice ale epocii și să se creeze exploatații agricole viabile, economice, de minim 7 ha. În Lituania, 15-20 ha. În Cehia și Slovacia, Legea 18/1991 a neglijat acest aspect esențial pentru o agricultură competitivă și întoarce agricultura, ca tehnică, la situația din 1946, deci și la producția din epoca respectivă. În Lituania, de pildă, statul acordă sprijin numai celor care fac do-

da că exploatează cel puțin 30 ha. (proprietate, în arendă sau asociație). Aceasta permite o folosire economică a tractoarelor și mașinilor agricole și o rotație rațională a culturilor, ca și dezvoltarea unui sector zootehnic.

Principalele probleme care trebuie rezolvate pentru creșterea producției agricole sunt: lipsa de capital (fond de rulment), fapt ce face să se apeleze la credite cu dobândă de speculă, care, inclusă în prețul de cost, se răsfrațe în final asupra costului vieții; lipsa serviciilor care să vină în sprijinul producătorului agricol; lipsa unei organizări adecvate care să permită integrarea producătorului cu industria prelucrătoare, astfel ca acesta să fie interesat, ca participant, la veniturile realizate de industria prelucrătoare (zahăr, ulei, panificație); organizarea unei cooperării satești care să vină în sprijinul producătorului agricol, în aprovizionarea și valorificarea producției micului producător; lipsa de organizare a producătorilor agricoli pe grupe de interese, care să le apere interesele în ceea ce privește aprovizionarea, valorificarea etc.; lipsa unei legislații care să protejeze producătorul agricol autohton împotriva concurenței nelocale și a importurilor de produse agricole ce le poate realiza agricultura țării noastre; necunoașterea sistemelor moderne de gestionare a exploatațiilor agricole cu capital privat, ca și a manageriatului și marketingului; lipsa unor comenzi de stat pentru aprovizionarea pe baze comerciale cu tractoare, mașini agricole, îngrășăminte; lipsa unor măsuri economice adecvate care să mențină tineretul la sate, tentat să părăsească satul, îndreptându-se către oraș; reglementarea cadastrului agricol și a înregistrării și circulației terenurilor agricole; formarea de specialiști cu profil larg, cu rol de consultanță tehnică gratuită.

Pe lângă specialiștii români care au făcut studii și au elaborat strategii pentru reformă și privatizare în agricultură în ultimii ani, mai multe colective de experți străini

au întocmit studii și au elaborat recomandări pentru trecerea agriculturii la economia de piață. Toate aceste studii ale experților străini accentuează asupra a două pârgii: eliminarea subvențiilor și privatizarea unităților de stat din agricultură și industria alimentară. Trebuie să spunem însă că, deși avem o deosebită considerație față de profesionalismul acestor colegi, nu același lucru putem spune și despre concluziile și recomandările ce se desprind din asemenea studii.

În nici unul din aceste studii, experții nu amintesc de o serie de realizări tehnice din agricultură și industria alimentară, ca de exemplu:

- amenajarea în sistem irigat a unei suprafețe de 3,2 milioane ha. (România fiind astfel a doua țară în Europa); organizarea teritoriului agricol în tarlale mecanizabile; existența unei industrii de îngrășăminte chimice cu o capacitate instalată de 4,5 milioane tone anual substanță activă; existența unei industrii de tractoare și mașini agricole, capabilă să fabrice mașini și utilaje pentru 100 sisteme de mecanizare; existența unei industrii prelucrătoare pentru zahăr (18 fabrici), ulei comestibil; existența a 20 de abatoare moderne atestate pentru export; existența a 50 000 cadre cu studii superioare în domeniul agriculturii și industriei alimentare; existența a 5 universități agricole cu un număr de circa 9 000 de studenți; existența a 145 școli tehnice și profesionale cu o capacitate de circa 100 000 elevi; existența unei puternice baze de cercetare, materializate în 129 unități (institute, centre și stațiuni de cercetare).

Aceste studii întocmite de experții străini nu fac propuneri de rețehnologizare a sistemelor de irigații, a industriei de tractoare și de îngrășăminte etc. Așa de exemplu, într-un astfel de studiu se estimează că agricultura țării noastre ar avea nevoie de peste 400 000 tractoare de diferite tipuri. Dar nu se propune acordarea de credite pentru dezvoltarea întreprinderilor de tractoare, de la Brașov, Craiova, Reghin, ci importul lor pe baza unor credite externe, astfel încât banii să rămână la cei ce acordă creditul. Același lucru se poate spune și despre alte realizări tehnice care ar trebui rețehnologizate, ca cele din industria alimentară, sistemele de irigații, complexele de creștere industrială a taurinelor, suinelor și păsărilor.

Cercetând mai atent aceste studii ale experților străini ajungi la concluzia că recomandările făcute de aceștia urmăresc, în fond, să apere interesele țărilor vest-europene și nu dezvoltarea agriculturii țării noastre care poate deveni concurențială pentru o serie de produse agricole și alimentare.

Reforma în agricultură în perioada de tranziție are încă nevoie de intervenția statului și chiar și atunci, când se va ajunge la economia de piață, aceasta nu trebuie să degeneze într-o economie capitalistă dură, nu trebuie neglijate aspectul social

și nici cel al protecției producătorului agricol.

În ultimii ani, țara noastră a importat grâu (circa 2 milioane tone), zahăr (circa 200 mii tone), ulei, vin, datorită producției scăzute de cereale, dar și pe principiul liberalizării piețelor, astfel că s-a importat și ceea ce nu trebuia să se importe, întrucât producția internă satisface cerințele (vin, ulei comestibil).

Importul de grâu poate fi evitat în viitor, întrucât agricultura are toate condițiile de a realiza producții nu numai pentru consum intern, ci chiar și pentru export. Pentru aceasta este necesar să se repună în funcțiune cele 3,2 milioane ha., amenajate pentru irigații, din care anual să se cultive cu grâu 1 milion ha.; la o producție medie de 4,5 - 5 tone hectar se realizează o producție de două ori mai mare decât este necesar pentru consumul intern urban.

Importul de zahăr are la bază atât producția scăzută de sfeclă de zahăr, ca urmare a prețului scăzut oferit de fabricile de zahăr (12 lei în martie 1993 și 20 lei/kg. în septembrie 1993), cât și speculațiilor a unor agenți economici. În prezent, există în stoc 70 de mii de tone zahăr, pe care unitățile de comerț nu-l preiau. Aici este necesară intervenția statului pentru protejarea producătorilor autohtoni, prin taxe vamale la importul de zahăr.

Pentru 1994, cele 33 fabrici de zahăr este necesar să ofere producătorilor prețuri stimulatorii. Dintr-o tonă de rădăcini de sfeclă se obțin 110-140 kg. zahăr, care la prețul de 700 lei/kg. înseamnă 77 000 - 98 000 lei. La prețul plătit producătorului în anul 1993 de 20 000 de lei/tonă, diferența este prea mare în favoarea fabricii de zahăr.

În timp ce o serie de țări care au semnat "Acordul Uruguay" își protejează producătorii agricoli, exemplul cel mai evident fiind Franța și Japonia, țara noastră, printr-un acord, a acceptat importul a 60 000 hl. vin din țările mediteraniene, ceea ce va afecta dezastruos viticultura țării noastre care nu-și poate desface producția, datorită accizelor, TVA-ului și dobânzilor cămătărești, care fac ca prețul la producător să depășească 1 000 lei litru.

Un alt sector deficitar îl reprezintă importul de furaje proteice, care sunt reprezentate mai ales de șroturi de soia. Cum condițiile ecologice din țara noastră sunt favorabile cultivării soiei, este necesară numai respectarea unor măsuri tehnologice cum ar fi bacterizarea semințelor și ierbicidare cu produse specifice pentru combaterea zărnei (*Solanum nigrum*). La un conținut mediu de ulei de 20-22% la tona de semințe se realizează 200-220 l. ulei comestibil, ceea ce reprezintă valoric 200 000-220 000 lei/tonă. Este necesar, de asemenea, să se ofere prețuri remuneratorii, care să echivaleze cu valoarea producției, dacă terenul ar fi fost cultivat cu sfeclă sau porumb.

În încheiere, putem spune că în perioada de tranziție, fără stimulente reale, nimeni nu se angajează să producă de dragul producției sau pentru realizarea programului de protecție socială.

În străduința de a amplifica volumul schimburilor comerciale ale țării noastre cu S.U.A. s-au înscris și recenta întâlnire a președintelui României, Ion Iliescu, cu oameni de afaceri, precum și recepția oferită în onoarea președintelui Camerei de Comerț româno-americană, Mark Meyer.

PUNCTE DE VEDERE ÎN DEZBATERE

FILOSOFIA ROMÂNESCĂ a fost, este și va fi ea însăși (III)

ETAPA STAGNĂRII ȘI ETAPA REVIGORĂRII DEMERSULUI FILOSOFIC

Dacă ne referim la atmosfera ideologică ce a dominat cele patru decenii postbelice de gândire filosofică românească, după cum rezultă din considerațiile formulate până acum, nu putem trece cu vederea două etape, cărora le corespund situații diferite în practicarea discursului filosofic.

Mai întâi, imediat după "eliberare", începând din 1945, a acționat o puternică presiune ideologică de sorginte marxist-leninistă (dogmatică) și ateistă (nihilistă din punct de vedere ontologic), dublată de o puternică interdicție organizatională (politică). Din această cauză, filosofi de seamă, fie au fost etichetați ca exponenți ai idealismului și misticismului, într-un cuvânt ai ideologiei burgheze reacționare (datorită cărui fapt mare parte dintre ei au suferit ani grei de detenție), fie au fost marginalizați, interzicându-li-se participarea la publicistica filosofică propriu-zisă. Starea lor de marginalizare și de umilire s-a menținut și după eliberarea din detenție (fiindu-le exclusă integrarea în învățământul superior, iar în măsura în care au fost angajați în institute de cercetare li s-au încredințat îndeosebi sarcini de documentare), până aproximativ prin anii șaptezeci. În această perioadă, revistele de filosofie și editurile s-au ocupat intens cu traducerea operelor clasice marxism-leninismului, iar studiile sau lucrările de mai mari proporții au ieșit mai rar din șabloanele ideologice ale literaturii de propagandă, fiind supuse unui atent regim de cenzură. Domina în învățământul superior și la facultățile de profil o apologetică fără limite la adresa celebrei broșure a lui Stalin "Despre materialismul dialectic și istoric". Toate argumentele pe care le acceptau instanțele ideologice erau doar acelea care sprijineau forța atotbiruitoare a marxism-leninismului, subestimându-se aproape până la anihilare valorile naționale ale culturii (și, în acest cadru, ale filosofiei) românești. De altfel, cu privire la obiectul filosofiei se acredita ideea că este o știință (este adevărat, generală) a legilor celor mai generale ale naturii, societății și cunoașterii, ceea ce, de fapt, semnifică promovarea unui scientism de cea mai rudimentară expresie, dublat de un reducționism dogmatic total defilozofant.

Supus unui atare ideologism și negativism axiologic, este de înțeles că spiritul metafizic românesc a fost inhibat iar "meseria" de filosof se rezuma la cea de propagandist militant al "ideologiei revoluționare a clasei muncitoare". Ontologia (în înțelesul ei tradițional) a fost eliminată din corpul conceptual al "materialismului dialectic"; epistemologia a fost limitată la reproducerea textului lucrării lui Lenin "Materialism și Empiriocriticism", deci, tratată exclusiv ca teorie (empirică) a reflectării opusă oricărui constructivism teoretic; filosofia socială și sociologia au fost reduse la o schematică (a așa-numitului, dar în realitate nepRACTICATULUI în semnificațiile lui primare "materialism istoric") de inspirație engelsian-plehanovist-leninist-stalinistă schematică (pe care, după cum se știe, marxști de prestigiu ca Antonio Gramsci au respins-o vehement - în cadrul polemicii sale cu Nicolai Buharin), iar dialectica, deși revendicată de la Hegel și Marx, era redusă la o schemă mecanicistă de tristă amintire.

Se acredita părerea că nu mai poate fi spus nimic nou în materie de explicație filosofică, tot ce mai trebuia făcut era argumentarea tezelor deja fixate de clasici (ai marxism-leninismului) cu datele mai noi ale științelor

naturii și practicii sociale (și acestea concepute din perspectiva unor idei preconcepute). Într-un asemenea climat este și de înțeles de ce studiile de istoria filosofiei trebuiau să evidențieze lupta dintre materialism și idealism de-a lungul istoriei culturii și să militeze pentru o critică din perspectivă sociologică a tuturor curentelor și orientărilor idealiste și metafizice reacționare din toate timpurile - un loc cu totul aparte fiind rezervat criticii filosofiei burgheze reacționare contemporane.

Datorită acestui climat, total inhibitor pentru meditația și creația filosofică adevărată, cercetătorii care mai păstrau o anume onestitate profesională s-au retras în domeniile logicii, epistemologiilor de ramură, filosofiei științei, analizei demersurilor filosofiei antice și medievale sau cel mult moderne - și aici însă se impuneau anumite limite, atent controlate de cenzura oficială.

Și totuși, filosofia românească nu a suferit. Au apărut studii de exegeză filosofică în unele reviste culturale, au fost publicate unele încercări de abordare a fenomenelor estetice, juridice, morale, au circulat unele lucrări ale unor marxști neconformiști din Occident, mai ales situații pe pozițiile umanismului. În unele medii culturale astfel de lucrări au fost comentate și recenzate. Pe asemenea căi s-au mai putut manifesta filosofi de marcă dintre cei ostracizați în prima perioadă.

Apoi, situația s-a schimbat simțitor odată cu începutul perioadei de dez-

gheț ideologic și politic declanșat cam după 1964. Un suflu nou, eliberator, descătușat treptat de chingile ideologismului și ale schematismului teoretic și metodologic, s-a instalat însă după 1968. Cu sprijinul susținut al unor intelectuali de prestigiu (nealterați de rigorismul cenzurii ideologice de până atunci), care aveau însărcinări pe linie organizațională în Academia Română, în instituții culturale centrale și de învățământ (chiar din eşaloanele organizatorice cam de ordinul al treilea și al patrulea), mari gânditori din perioada interbelică au fost treptat încadrați în institute de cercetări ale Academiei și, în anumite cazuri, chiar de învățământ superior (majoritatea însă erau deja pensionați). La fel de treptat, au dobândit libertatea de a participa la publicistica filosofică și culturală, prilej cu care cei ce mai erau activi dintre ei și-au publicat lucrările de referință, fiind tot mai mult în contact cu mediile intelectuale și cu tineretul studios.

Intrarea "patriarhilor" gândirii noastre metafizice (treceți printr-o dură purificare în primele două decenii ale celei de a doua jumătăți a secolului al XX-lea) în viața filosofică cotidiană a asigurat o continuitate între generații în filosofia românească (Noica a excelat în această privință, fiind creatorul și animatorul unei școli filosofice de mare rezonanță în cultura noastră) și, totodată, a contribuit la revitalizarea unor domenii de cercetare tradițională: teoria valorilor și filosofia culturii, antropologia filosofică, estetica, etica, filosofia istoriei, filosofia religiei și, îndeosebi, ontologia, căreia mulți precizători de ocazie, sub un anumit impact al scientismului deusolat axiologic, îi cântaseră prohodul.

Socotim oportun de menționat, în acest context reflexiv, că participarea la "banchetul ideilor" a filosofilor formați în climatul spiritual antebelic a contribuit la reinstaurarea pluralismului în spiritualitatea românească, a cărui lipsă, generatoare de stagnare și dizolvare valorică, au resimțit-o și generațiile mai noi de gânditori (formați în climatul spiritual oprimator din deceniile care au urmat după război și, de aceea, în mare măsură autodidacți). Motiv pentru care, din proprie inițiativă, asumându-și uneori riscul, reprezentanți de seamă ai acestor noi generații nu au prețuit să se angajeze în direcția instituirii acestui pluralism și să-l practice nu numai pe plan mediativ, ci și în cercetare. Au apărut multe cărți și studii de valoare, în care etichetările și clasificările reducționiste privind apartenența la o "linie fundamentală" sau alta (materialism și idealism sau marxism și nemarxism) au dispărut (odată cu critica profesată de instanțele cenzurii), au fost progresiv

depășite schemele procustiene ale dialecticii de catedră, precum și tarele dogmatice anterioare în abordarea fenomenului social și uman. Aceasta explică, de altfel, faptul că nu puțini autori români de carte și studii filosofice au intrat în rezonanță cu spiritul european contemporan și au început să fie recenzați de critica filosofică internațională (la început timid, dar din ce în ce într-o mai mare măsură, astfel de lucrări au început să pătrundă peste hotare iar anumite studii să fie chiar traduse). Remarcăm, între altele, și faptul că, începând din 1965, cu toate piedicile artificiale care au funcționat permanent, cercetătorii români de filosofie au participat la manifestări științifice internaționale și, ceea ce li se pare a fi multora de neînțeles, nu s-au mai prezentat monolitic sub cupola marxism-leninismului și nici măcar sub incidența vreunei comenzi sociale expres sugerate organizațional (lucru petrecut curent în practica participării la astfel de manifestări de către filosofi din celelalte țări ale "lagărului" socialist).

Ni se pare la fel de important de constatat că, odată cu practicarea unui anume pluralism filosofic, gânditorii din generația antebelică, deși au promovat în continuare opțiuni valorice și soluții proprii de proiectare ontologică și de interpretare a a resorturilor și mecanismelor cunoașterii și ale creației sau conștiinței filosofice, opțiuni ce le-au fost repropoate anterior (în numele unei purități ideologice marxist-leniniste de factură totalitară), au reușit să ofere și un exemplu de receptare (fără idei preconcepționale) a filosofiei marxiste, de raportare critică dar și apreciativă la acest model de gândire, considerându-l o alternativă posibilă (dacă este despozarat de ideologism și dogmatism) și un partener de dialog în lupta filosofică de idei în condițiile istorice actuale care reclamă un efort de înnoire spirituală. Fără îndoială că raportarea este făcută la marxismul originar (al lui Marx) și nu la cel practicat de postmarxiști de factură leninistă și cu atât mai mult de postleninisti care au alterat până la caricaturizare conceptul filosofic propus și profesat de Marx în limitele epocii.

Acest climat de toleranță și deschidere spre o controversă rațională poate fi socotit ca un model de comportament în lucrarea metafizică comună a înțelepților și, deopotrivă, ca o replică la noul totalitarism și starea de intoleranță ce aveau să se declanșeze începând din 1990 (care se manifestă activ la unii din noii cenzori ai culturii românești - autoangajați, dar nu totdeauna fără simbrine -, ce și propun să promoveze exclusiv o viziune ontologică teist-mistică sau, eventual, una subiectivistă în peisajul axiologic al culturii românești, repugnându-le raționalismul și realismul ontologic concordant spiritului științific contemporan).

■ Ion TUDOSESCU

civilizației românești are valabilitate numai dacă este soluționată în cadrul specificului național, iar în cercetarea acestui specific el are în vedere mai mulți factori, dintre care importanți sunt mediul natural sau mediul geografic (cu varietatea aspectelor naturii), constituția organică particulară a fiecărui popor, dezvoltarea istorică a popoarelor, mediul politic extern, migrația popoarelor și altele. "Cultura națională a unui popor - scrie A.D. Xenopol - consistă mai înainte de toate în păstrarea, dezvoltarea și cultivarea limbii sale, apoi în regularea raporturilor indivizilor săi atât a celor de drept cât și a celor de moravuri după formele ce sufletul său a dezvoltat pentru împlinirea lor, în cercetarea trecutului său ca popor cu existență particulară în lume, pentru a înțelege prezentul și a întrevăde viitorul, în fine în cultivarea artelor și a literaturii, astfel ca tot ce este frumos și original în sufletul său să se rezolve și să se producă în lumea exterioară".

E de observat că, în conținutul conceptului de cultură națională, A.D. Xenopol descoperă: limba, dreptul și moravurile, literatura, artele frumoase.

LIMBA este elementul de căpetenie al culturii naționale. Ea este "semnul cel mai clar al naționalității" și are rolul cel mai de seamă în dezvoltarea, cât și în dispariția popoarelor și a națiunilor.

DREPTUL ȘI MORAVURILE au o însemnătate mai mică decât limba, dar au mare însemnătate în viața unei națiuni. Dreptul privește (sau ar trebui să privească) omenii ca persoane dotate cu voință. Prin ideea de drept se stabilesc sferile înăluntru cărora oamenii pot să-și pună în aplicare voințele lor libere. Moravurile izvorăsc din sentimentele care-i unesc pe oameni și care reflectă legăturile lor reciproce. Sfera noțiunii de drept se încrucișează cu sfera noțiunii de moravuri. Specificul național al moravurilor își are, ca și ideea de drept, rădăcinile în diversitatea naturii înconjurătoare, a evoluției istorice și în reacția sufletului popoarelor la influențele variate asupra lor.

Dacă ideea de drept e unică ("facultatea sufletului de a da acțiunilor omeniești predicatelor de drept și nedrept"), împlinirea ei se face în chip diferit, după natura diferită a spiritului popoarelor. "Spiritul întreg - scrie Xenopol - e însă variat într-un mod determinant de la un popor la altul, deci trebuie ca și realizarea dreptului să se facă în mod direct după popoare." Legile imitate sau împrumutate trebuie revizuite și puse în acord cu spiritul națiunii. În ce privește moravurile, Xenopol consideră necesară îndepărtarea spiritului de imitație, "care ne duce a adopta forme de viață străină, care ucid pe ale noastre, fără ca dănsule să capete prin această putere de viață".

LITERATURA. Creația literară e un bun comun tuturor națiunilor și corespunde unei trebuințe vii și înalte. E un atribut neînstrăinabil al omului. În calitatea ei de creație individuală, ea are, pe lângă specificul ei național, caracter de universalitate (când, prin puterea geniului său, scriitorul depășește sfera naționalității, legând-o, prin idei proprii, de cultura universală) și caracter de originalitate (în măsura în care scriitorul imprimă operei propriu personalitate). Specificul național al literaturii se manifestă în trăsăturile specifice valabile ale creației sale.

ÎNCERCĂRILE DE A IMPUNE O CULTURĂ STRĂINĂ UNUI POPOR SUNT SORTITE EȘECULUI

"Vedem în istorie popoare preferând să piară decât să-și sacrifice de bună voie tezaurul sufletului lor și omenirea vede în astfel de fapte o glorie pentru victimă și o infamie pentru călău".

A.D. XENOPOL

Cei care au analizat opera lui A.D. Xenopol (1847-1920) știu că renumitul autor al lucrării *Istoria Românilor din Dacia Traiană* și al altor lucrări celebre, și-a înveșnicit faima în istoria culturii românești și prin elaborarea originală a conceptului de cultură națională. Studiul cu acest nume a fost tipărit în CONVORBIRI LITERARE, Anul II, 1867, la Iași.

În definierea acestui concept, A.D. Xenopol pleacă de la premisa că problema de căpetenie a culturii și

ARTELE FRUMOASE (arhitectura, sculptura, pictura, muzica și poezia) se ierarhizează - în concepția lui A.D. Xenopol - din punctul de vedere al specificului național. Astfel, arhitectura exprimă mai puțin caracterul național, formele ei nu sunt chiar exprimarea a ceea ce simte omul, ci numai un "analogon" al aspirațiilor lui spirituale. Națiunile manifestă interes față de monumentele lor arhitectonice, fiindcă de ele sunt legate "amintiri istorice" care s-au integrat în tradițiile lor. De asemenea, sculptura înfățișează pasiuni și stări sufletești comune tuturor popoarelor, dar și o oarecare doză de specific național. Pictura exprimă specificul național, cu deosebire, prin categoriile ei: portretul, pictura istorică și genul. Stările sufletești pe care le exprimă muzica sunt legate cu elementele din care e alcătuit sufletul (care variază de la popor la popor), astfel încât ea are un caracter (specific) național. Prin mijloacele pe care le întrebunțează, imagini și limbă, poezia are același specific național.

A.D. Xenopol exclude din conceptul de cultură națională știința (întrucât ea ar exprima, sub formă de cunoștințe, ceea ce e comun tuturor neamurilor, popoarelor, națiunilor și nu ar exprima niciodată și nicidecum caracterul specific al unei națiuni și nimic din personalitatea savantului) și religia (pentru că elementele ei principale - credința și iubirea - nu ar avea nici o legătură cu națiunea sau cu naționalitatea. Credința e o adieziune personală a cuiva față de o forță supranaturală și supranațională, iar iubirea față de semenii apropie sau ar trebui să-i apropie pe oameni indiferent de naționalitatea lor, ceea ce depășește sfera și conținutul culturii naționale). Presupoziția lui A.D. Xenopol că știința n-ar face parte din cultura națională e șubredă, în primul rând, pentru că autorul unei descoperiri științifice aparține unei individualități naționale și, numai prin mijlocirea ei, descoperirea devine bun cultural (științific) al umanității; în al doilea rând, deoarece cultura universală (totalitatea cunoștințelor teoretice și practice de care dispune societatea ajunsă pe un anumit prag al dezvoltării ei istorico-sociale) e alcătuită din ideile valabile ale tuturor culturilor naționale. Cât privește religia - o imaginea mundi statornicită în cugetele și-n simțirile oamenilor din vremuri foarte vechi - ea are, cel puțin în religiile codificate și sistematizate sub forme de teologii, un caracter supranațional, cu excepția religiilor (mitologiilor) precristine, care, deși, universaliste prin mesajele lor, au totuși, caracteristici naționale (cum este și cum a fost, de exemplu, iudaismul, prima religie monoteistă din istoria religiilor, care și păstrează încă, după cum spune Mircea Eliade, un caracter prin excelență național).

Elementele arătate nu sunt, evident, singurele componente ale culturii naționale, dar sunt elemente sigure. Din analizele făcute, A.D. Xenopol reține că nimic nu atinge mai adânc și mai dureros ființa omenească decât încercarea de a împiedica manifestarea ideilor și simțămintelor ei sau de a-i impune o cultură străină. "De aceea - scria el în 1868 - vedem în istorie popoare preferând să piară decât să-și sacrifice de bună voie tezaurul sufletului lor și omenirea vede în astfel de fapte o glorie pentru victimă și o infamie pentru călău".

■ Ion Mihail POPESCU

Spectacolul "Numele trandafirului", realizat de Grigore Gonța după romanul cu același titlu al scriitorului italian Umberto Eco. În prim plan, doi corifei ai Teatrului Național din București, maestrul Beligan și Dinulescu.

"TEATRUL ROMÂNESC NU ȘI-A TRĂDAT NICIODATĂ IDEALURILE"

- ne încredințează maestrul RADU BELIGAN

- Iubite maestre, peste cinci decenii de teatru românesc și-au găsit o strălucită întrupare în cariera dumneavoastră artistică; sunteți, deci, cel mai autorizat dintre contemporani să formulați aprecieri de ansamblu asupra mișcării teatrale românești. De aceea, vă rugăm, mai întâi, să ne spuneți: unde se situează teatrul românesc în raport cu idealurile sub auspiciile cărora a apărut și cu evoluția teatrului european?

- Teatrul a fost dintotdeauna unul din cele mai dăruite domenii ale culturii noastre. Ne putem mândri cu o tradiție cu care puține țări europene pot rivaliza. Consider că teatrul românesc nu și-a trădat niciodată idealurile statornice de făuritorii lui și că fiecare nouă generație de actori și regizori a ridicat

tot mai sus valoarea unei arte care a cucerit, în ultimele decenii, admirația întregii lumi prin originalitatea și forța sa de seducție. Cele mai bune creații ale acestor ani sunt sincrone cu cele mai meritorii opere ale teatrului mondial. De altfel, de peste un secol, România a dăruit teatrelor europene mari actori, iar școala de regie românească și-a trimis reprezentanți pe întreg globul, constituind unul din fenomenele cele mai surprinzătoare ale mișcării teatrale contemporane.

- Toți marii exponenți ai culturii românești au asociat teatrului rolul de făuritor al conștiinței naționale; a fost aceasta o cerință de conjunctură istorică sau sesizarea unuia dintre sensurile fundamentale ale artei dramatice moderne? Din această perspectivă,

cum vedeți viitorul instituției de cultură și artă numită Teatrul Național?

- Există în constelația unei culturi anumite instituții menite să păstreze operele trecutului, afirmând astfel permanența unor valori. Anumite instituții hărăzite prin vocație să întregească și să amplifice lucrarea înaintașilor cu noi creații, atestând neîntrerupt dialog dintre continuitate și inovație în artă. Teatrul Național este unul din aceste lăcașuri. În logica ființei sale se află deopotrivă capacitatea de a dovedi trăinicia operelor de seamă ale dramaturgiei naționale și aceea de a descoperi și propune cele mai semnificative creații ale prezentului. Ceea ce înseamnă, după mine unul, că Teatrul Național nu poate deține, prin însăși natura sa, o funcție conservatoare, că e chemat să fie un factor dinamic. A ține seamă de evoluția conștiinței și a lua act de consecințele acestui proces asupra sensibilității estetice reprezintă datoria lui dintâi. Așadar, în credința mea, Naționalul e destinat să constituie o forță ofensivă în dialectica dezvoltării artistice, un factor de neîncetate primum și improspătări. Inițiativele și inventivitatea trebuie să-i domine activitatea. Firește, într-un spirit de responsabilitate, fără vehemente ușurări și inutile. De aici decurge necesitatea ca, ori de câte ori include pe afiș un titlu din marea literatură a țării sau a lumii, opțiunea repertorială să se legitimeze printr-un punct de vedere original și fertil asupra piesei, un punct de vedere grăitor pentru întrebările și preocupările publicului de astăzi. Teatrul trebuie să includă textul prin viziune, prin montare, în contextul actualității. Altminteri, jucarea piesei riscă să rămână o formalitate.

În aceeași ordine de idei, socot că receptivitatea față de ceea ce este deschizător de drumuri în viața noastră spirituală sau în cea de peste hotare constituie o obligație structurală a "primei scene". Dacă stăruim asupra acestui aspect este fiindcă dezinteresul, ori opacitatea, ori inerția față de ceea ce este cu adevărat rodnic în mișcarea intelectuală și artistică a timpului nostru poartă cu sine cele mai păgubitoare consecințe. Nu există mijloc mai sigur de a fi aruncați la periferia culturii decât acela de a ne desprinde de noile demersuri ale gândirii și ale creației și de a nu lua în seamă ceea ce este nou în substanța și în tehnica celor mai bune, celor mai profunde opere contemporane. A le cunoaște și a ne defini în raport cu ele e o necesitate. Altminteri ne pândesc academismul, repetiția, amorul. Valabilitatea și soliditatea Teatrului Național se verifică și se adevărează prin capacitatea sa de reacție absolută, de sinteză. Prin puterea de a se nutri cu tot ceea ce conștiințele estetice active descoperă și înfăptuiesc.

- Ce rol atribuți astăzi pieselor românești în repertoriul teatrelor și cum apreciați faptul că, în ultimii ani, a fost părăsită tradiția inaugurării unei stagiuni teatrale cu o piesă românească?

- Orice teatru din lume are obligația morală și programatică de a juca în primul rând literatura propriei țări. Teatrul românesc fără piesă românească e un non sens. Și totuși, în ultimii ani, asistăm la izgonirea autorului autohton de pe scenele teatrelor. Asupra acestei probleme s-a discutat pe larg

la mese rotunde, în colocvii și simpozioane. Între timp, piesa originală întârzie să apară. Personal, socot această situație dramatică, tristă, intolerabilă.

- După o opinie unanimă, parcurem astăzi o gravă criză morală, prezentă, în expresii specifice, pretutindeni în lume; pentru tămăduirea rănilor derivate de aici, ce rol îi revine teatrului? S-ar putea susține, așa cum se încearcă uneori, că moralitatea mesajului artei dramatice e un concept depășit?

- Nu, nu cred că moralitatea mesajului artei dramatice e un concept depășit.

Teatrul transmite un fascicool de semnale care, în diversitatea lor, întrețin și propulsează nostalgia adevărului și a frumosului. Nostalgia sună liric și vag. Avem de-a face însă cu o realitate precisă și foarte puternică, fiindcă e un dat al ființei și nimeni nu poate stinge această irepresibilă și fundamentală necesitate.

Desigur, e aberant să așteptăm ca toate operele însemnate să aibă repercusiuni imediate, sensibile, vădite asupra spectatorilor. Cel mai substanțial venit pe care îl produce teatrul, venitul spiritual, se "capitalizează" în ani. Cum acționează multitudinea și felurimea operelor, în ce chip se cheamă și își răspund luminile și intensitățile lor constituie un proces cu numeroase ascunzături și transparențe. Rămâne însă un fapt că suntem astfel făcuți încât acum parcăm în ființa noastră o sugestie, peste o vreme o alăturăm unei tristeți, mai târziu le asociem pe amândouă cu o idee care cântărește cât o bucurie, și, așa, se conturează o mentalitate, o simțire, o etică. Fără să tăgăduim însemnătatea celorlalte determinări, este neîndoielnic că opera de artă este elementul nutritiv și stimulentul multor clarificări și desăvârșiri, cultura fiind un agent al neodihnei, al vegheii conștiințelor.

- Sunteți un artist de fericită excepție și, totodată, un mare om de cultură; ce rol îi atribuți culturii în împlinirea artistică a actorului în zilele noastre? Cum vedeți potențarea și șlefuirea talentului prin cultură?

- Teatrul trăiește pe baricade, el este o artă care luptă și cucerește. Cum poate lupta și cuceri vreun slujitor al lui, dacă are arme vechi, ruginite? Cum se poate bate cineva pentru niște idei pe care le cunoaște doar vag, incomplet, lipsit de perspectiva complexă a devenirii lumii? Ce ar face un inginer, un fizician sau un medic, dacă nu s-ar ține la curent, zi de zi, cu tot ce apare nou, cu tot ce îmbogățește orizontul cunoașterii? De ce ar fi omul de teatru absolvit de această obligație elementară a profesiei lui?

Nimic nu poate fi mai dăunător pentru viața noastră artistică decât permanentizarea aceluia gen de intelectual pe care Camil Petrescu i-a descris astfel: "Ei n-au nevoie să studieze ca să știe... lor să le spu în rezumat, eu n-am nevoie de cărți groase... să le arăți despre ce e vorba".

Un spectacol presupune o temeinică inițiere artistică, o lungă familiarizare cu cele mai noi achiziții ale culturii, dar și cu cele mai vechi. Iar toate acestea cer, pe lângă sensibilitate și talent, inteligență și cultură.

"Complexitatea și rafinamentul, spunea odată Mihail Ralea, sunt opera culturii și nu a inspirației".

- Sunteți, din câte știm, adeptul echilibrului între viziunea regizorală și textul spectacolului de teatru; cum ați defini acest echilibru astăzi, când viziunea regizorală tinde să covârșască pe cea a dramaturgului, mai cu seamă în cazul pieselor clasice?

- Esteticile se demodează, spectacolele se uită. Rămân numai textele și amintirea actorilor care le-au slujit. Am vago impresie că încercarea regizorilor de a substitui spectacolul textului este un fel de tentativă mândioasă de a împinge la paroxism legea teatrului care este efemerul, că este o formă exasperată, veninoasă de colaborare cu tranzitoriu.

Când autorul, regizorul și actorul lucrează împreună cu entuziasm și mai ales cu umilință, se face teatru. Când unul dintre ei vrea să predomine, se face spectacol...

- Vă mulțumesc pentru bunăvoința cu care ați răspuns solicitării revistei "OPINIA NAȚIONALĂ" și vă doresc noi succese în strălucita dumneavoastră carieră artistică, precum și în recenta dumneavoastră calitate de președinte de onoare al Senatului Academiei de Cultură Națională "Dimitrie Gusti" din cadrul Fundației "România de Măine!"

■ Mihail IORDĂNESCU

RELEVANȚĂ ȘI EXPRESIVITATE

(Continuare din pag.1)

În unele țări s-a trecut la examinarea impactului politicilor de securitate, de alianțe militare asupra opiniei publice. Astfel, nu de mult, Institutul Internațional pentru Studii Strategice a editat volumul intitulat "Adelphi Paper" (Nr. 277/1993) care, între altele, examinează politica germană de securitate prin prisma evoluțiilor opiniei publice din această țară. Relevanța și expresivitatea sondajelor de opinie pe această temă rezultă din considerațiile intitulate chiar "Rolul opiniei publice", în cadrul raportului amintit. Acesta susține că opinia publică germană reflectă lipsa consensului partidelor politice în ce privește rolul Germaniei în politica internațională. Se apreciază că în războiul rece, opinia publică germană a manifestat un interes foarte redus față de problemele de politică a securității. Doar o mică parte era implicată în discuții privind strategia NATO, extinderea descurajării și interesele germane în cadrul Alianței. Existau totuși unele excepții de la regulă: probleme ca mărirea bugetului pentru apărare al Germaniei, zgomotul produs de zborurile la mică înălțime și daunele provocate de tancurile NATO proprietății civile în timpul exercițiilor interesau mari segmente ale opiniei publice.

După opinia studiului, apatia publică generală a început să se schimbe la sfârșitul anilor '70, începând cu disputa asupra introducerii așa-numitelor bombe de neutroni, sporită de dezbaterile asupra staționării forțelor nucleare cu rază medie de acțiune cu baza la sol. În Europa occidentală, în Germania apăruse o amploare și puternică mișcare pentru pace iar noile tipuri de arme erau privite cu suspiciune. Amploarea opoziției publice față de amplasarea armelor nucleare cu baza la sol a demonstrat cât de fragil este sprijinul față de politica de securitate vest-germană în general, relevă "Adelphi Paper". În timp ce decizia NATO privind aceste arme corespundea opiniilor germane oficiale asupra strategiei Alianței, mari segmente ale opiniei publice germane nu au acceptat logica acestei strategii. "În cea mai mare parte a istoriei postbelice a Germaniei occidentale, guvernul nu a educat opinia publică decât în cele mai rudimentare aspecte ale politicii de securitate", constată studiul.

El acreditează, totodată, opinia că mișcarea pacifistă a contribuit la ascensiunea noului Partid al Verzilor și a influențat platforma politică a PSD, principalul partid de opoziție de după 1982. Totuși, platforma acestuia nu a reușit să împiedice staționarea forțelor moderne menționate și, în cele din urmă, a pierdut din dinamism. Cu toate acestea, opinia publică germană a rămas sensibilă la problemele de politică a securității, sensibilitate ce a luat adeseori forma pacifismului, inclusiv a opoziției față de unele angajamente militare.

În opinia studiului, asemenea caracteristică pacifistă a opiniei publice germane era, indiscutabil, rezultatul tragediei celui de-al doilea război mondial și al efortului făcut ulterior de aliați pentru a determina "instincte nonmilitariste" în societatea germană. Pentru cea mai mare parte a opiniei publice germane, pentru numeroși politicieni și chiar pentru membri ai Bundeswehrului, pregătirile de apărare ale NATO "au fost întotdeauna înconjurate de un aer de irealism". În timp ce ei recunoșteau că Occidentul trebuie să fie pregătit pentru atac, se considera improbabil ca țările potențial inamice, membre ale Tratatului de la Varșovia, să transforme cu adevărat Germania într-un câmp de luptă. Obiectivul strategiei NATO era considerat

de către segmente importante ale opiniei publice mai degrabă "prevenirea războiului" decât "ducerea unui război". În acest fel, indisponibilitatea germanilor de a sprijini operațiile Bundeswehrului în afara teritoriului NATO ar oglindi, de fapt, o continuare a atitudinilor din trecut. Ea nu este rezultatul unui "nou simț de concentrare asupra propriei ființe".

Analizii constată că atitudinea opiniei publice germane a evoluat mult după unificarea, ei arătând că, în primăvara anului 1993, opinia publică pare să se fi situat înaintea consensului partidelor politice în unele probleme de securitate internațională. O majoritate mai mare a germanilor este acum în favoarea participării trupelor Bundeswehrului la misiuni de menținere a păcii sub auspiciile ONU, precum și a unui rol al NATO care să depășească frontierele Alianței. De asemenea, majoritatea germanilor consideră, potrivit sondajelor întreprinse recent, că nu este suficient ca țara lor să sprijine operațiunile militare ale ONU doar cu bani. Totuși, aceste atitudini au și contradicții. De exemplu, în timp ce majoritatea germanilor au sprijinit efortul aliaților de a înlătura trupele irakiene din Kuweit, o majoritate și mai mare s-a opus participării germane directe la această operațiune. În mod similar, a existat un puternic sprijin public în Germania pentru prevenirea acțiunilor militare din Croația și Bosnia-Herțegovina, dar nu a existat o majoritate pentru un rol combatant al Germaniei în această zonă.

Potrivit concluziilor deduse din sondajele de opinii comentate în "Adelphi Paper", întrebați ce țară va juca un rol mai mare pe glob în anul 2000, 64 la sută din germani au indicat propria lor țară, față de numai 27 la sută care se așteptau ca SUA să joace un rol mai important. Totuși, întrebați "cum va fi realizat acest rol", majoritatea s-a pronunțat numai pentru activități internaționale ca "ajutorul umanitar" și "eforturile diplomatice". Totuși, sprijinul public față de un rol german mai activ pe plan internațional, indiferent cum ar fi definit acesta, pare a se realiza foarte lent. Cercetarea sociologică relevă că, la sfârșitul anului 1990, opinia publică germană alegea Elveția drept "model preferat", demonstrând dorința pentru prosperitate economică și pentru neutralitate militară. Aceste atitudini au fost consolidate prin includerea opiniei est-germanilor.

Un sondaj recent efectuat de un institut german de cercetări în domeniul forțelor armate relevă că 62 la sută din vest-germani și 70 la sută din est-germani se opun participării germane la apărarea altor țări europene. Este concludent că 53 la sută (59 la sută din Est) au respins "operațiunile combatante sub mandatul ONU". Două treimi din vest-germani și trei părți din est-germani s-au pronunțat pentru reducerea în continuare a bugetului pentru apărare al Germaniei. În același timp, sociologii avertizează că entuziasmul public față de "continuarea integrării politice și financiare europene" scade în mod evident. La sfârșitul anului 1992, doar 43 la sută din germani considerau că moneda comună trebuie să constituie o prioritate pentru Comunitatea Europeană, în timp ce 44 la sută considerau că uniunea politică trebuie să fie prioritară. Totodată, 61 la sută au apreciat că membrii Comunității au interese divergente, iar 51 la sută considerau că apartenența la aceasta duce la "pierderea identității germane".

Studiul menționează apreciază că reînvierea grupurilor de dreapta în Germania a provocat, în mod justi-

ficat, îngrijorare în ce privește "direcția atitudinii germane". Totuși, nu există vreun indiciu al unei modificări de opinie pe scară mare, care să reflecte influența ideilor de dreapta. Probabilitatea este ca suporterii partidelor de dreapta (ca și ai celor de stânga) să ceară, într-o măsură mai mare decât susținătorii principalelor partide, arme nucleare pentru Germania. În același timp, procentul populației care consideră cu fermitate că Germania nu trebuie să aibă astfel de arme este covârșitor. Pe de altă parte, este semnificativ că 88 la sută consideră "stăvilierea extremismului de dreapta" una dintre cele mai importante sarcini ale guvernului. Cu toate acestea, presiunea grupurilor de dreapta și a ideilor acestora influențează politica externă germană în alte moduri: reacția de puternică compasiune față de atacurile xenofobe din unele părți ale Germaniei a dat un nou impuls eforturilor guvernului de a reduce imigrarea ilegală, studiul considerând că guvernul vede o legătură între numărul străinilor care cer azil politic și frecvența atacurilor. Studiul afirmă că în timp ce unele atitudini ale opiniei publice germane stau în calea unor politici de securitate actuale sau preconizate, opinia publică în sine nu pare să fie cel mai mare obstacol în modificarea rolului Germaniei în securitatea internațională. După cum scriu autorii, se prea poate ca opinia publică germană să nu fie "o forță motrice" pentru o schimbare în politica de securitate germană, dar după cum de-

clară, o înaltă oficialitate a PSD, "acum politicienilor germani le va fi mai greu să se ascundă în spatele opiniei publice".

În fapt, rolul acesteia nu mai poate fi în nici un caz ocolit sau eludat în statul de drept, deși uneori își fac loc anumite îndoieli chiar la oamenii politici. Este semnificativ că în legătură cu aceasta, primul-ministru francez, Edouard Balladur, referindu-se la opinia publică, se întreabă dacă aceasta trebuie luată în seamă după ce a devenit cunoscută sau trebuie devansată? În concepția sa, curajul spus: "trebuie devansată"; prudenții: "trebuie urmată" iar abili: "ar trebui acompaniată". După caz, unii sau alții au dreptate, scrie el, susținând că "dacă sondajele de opinie sunt folosite, ele nu trebuie să dicteze deciziile celor care conduc. Dacă de Gaulle ar fi urmat păreri comune, Franța n-ar fi dispus niciodată de forța sa nucleară".

Așadar, relevanța și expresivitatea măsurării cantitative și calitative a opiniei publice pot fi edificatoare, dar nu determinante pentru cei aflați în situația de a lua decizii.

1) Jacques Attali, Les modèles politiques, P.U.F., 1972.

2) Edouard Balladur, Dictionnaire de la réforme, Fayard, Paris, 1992, p. 203.

REFLECȚII ASUPRA TRANZIȚIEI TEORII ȘI TEORETICIENI "DE OCAZIE"

De regulă, în fața schimbărilor sociale, oameni politici - fie ei de profesie sau diletanți - sunt aproape totdeauna tentați să tragă concluzii generale, să teoretizeze fapte ale vieții; ale vieții sociale, economice și politice, se înțelege. Acestea sunt domenii în care ies la iveală, în modul cel mai evident, capriciile comportamentului uman și unde apar cu duimul "teorii de nivel scăzut" cum numesc unii politologi americani acele judecăți sau propoziții relaționale mai mult sau mai puțin structurate coerent și care servesc totuși unei anume cunoașteri, aprecieri sau intenții de acreditare a unui fenomen petrecut ori previzibil în ordinea dorinței (unei persoane sau unui grup social). Dacă așa stau lucrurile într-o societate pluralist-democratică rotată în istorie, nu este de mirare că într-una de tranziție, aceleași inerente capricii ale comportamentului uman (subiectivismul, ambiția, interesul personal disimulat, ignoranța etc.) produc în lanț false teorii asupra fenomenelor real-trăite sau pur și simplu inexistente pentru a justifica o teorie, o orientare, o apreciere izolat-partizană. În fond, se știe de la clasicul Machiavelli că politica este prin excelență arta sau capacitatea de a stimula și întreține suspiciunea.

Pentru a veni însă în actualitate, nu este nevoie de exemplificări spre a reaminti câte s-au spus și scris în discursuri politice, în declarații, mai mult sau mai puțin electorale, în presă, despre reformă și antireformă, despre proprietate și privatizare, despre statul de drept și societatea civilă, despre "intrarea în Europa" etc., etc. Memoria colectivă păstrează "nealterate" eforturile "teoretice" - nu numai de sorginte românească - prin care s-a manevrat ideea generoasă de "dialog social" pentru a se practica "monologul doctrinar" după cum practica politică nemijlocită furnizează rivalități și "întreceri de tip nou": cine este "mai liberal" decât orice liberal? Sau, care este "social-democrația cea mai autentică" dintre 5-6 variante or-

ganizatorice?; sau, cât de "național" este fiecare din partidele care își atribuie această etichetă, în cele mai variate combinații?

În privința anumitor mijloace de informare care se pretind ori se subintitulează "independente" în timp ce dau cu "toroipănu" în unele și aceleași direcții ideatice, întrebările ar trebui să și le pună cititorii.

Un exemplu concret și concludent al exercițiului "invențiilor" teoretice și prestației teoreticienilor de ocazie îl reprezintă interpelarea în fel și chip a mult invocatei "economii sociale de piață". Unii au spus că ar fi formula prin aplicarea căreia ar putea fi depășită mai eficient social criza tranziției, iar alții au emis recent stupefianta ipoteză că ar fi vorba nici mai mult, nici mai puțin decât despre o "emanatie cripto-comunistă".

Economiștii și politologii avizați, adică informați și de bună credință, călăuziți de onestitate intelectuală, știu că termenul în cauză provine din R.F. Germania, de pe timpul lui Adenauer și Ludwig Erhard, fost ministru al primului și apoi cancelar (1963-1966). În Germania, ca și în celelalte țări occidentale, în condițiile unei economii stoarse de război se căutau cu înfrigurare raportul optim dintre reforma politică și cea economică, drumul aplatizării tensiunilor dintre ele și metoda așezării lor în serviciul societății, al oamenilor. Înainte de a se institui regulim "mâinii invizibile" a liberei concurențe, o "mână de ajutor" în această direcție venea și din partea învingătorilor, prin planul Marshall. Revenind însă la exemplul invocat este de reținut că Ludwig Erhard care susținea, încă din 1943, că economia postbelică de după înfrângerea Germaniei nu va putea fi decât economia pieței libere, o dată ajuns în posturi de decizie a început să și aplice ideile, liberalizând imediat majoritatea prețurilor, desființând "raționalizările", intro-

ducând noua monedă, Deutsche Mark. Propriilor sale concepții, Erhard le-a asociat însă pe cele ale consilierului său, Alfred Muller-Armack, autor al unor "Propuneri pentru implementarea economiei sociale de piață" ("Soziale Markt Wirtschaft", lucrare apărută în 1949).

Se înțelege că operația "implementării" a fost mult mai complexă, guvernul german al epocii acționând pentru un comportament de piață moral, pentru ceea ce, pe scurt, se numea atunci și se numește și acum "protecție socială". Se realizaseră, desigur, înțelegeri cu sindicatele, cu comitetele angajaților din cadrul Uniunii Creștin Democratice, ajungându-se la un fel de pact social, cum se caută azi în România, dar și în alte țări care au trecut de la planificarea centralist-birocrațică la reforme în vederea economiei de piață. Prin urmare, nici urmă de cripto-comunism.

Poate că fără să vrea, sau ca o rămășiță a unor teze pe care le propaga cu ani în urmă, chiar de pe poziția de "propagandist", "denunțator teoretic" de azi al originii "cripto-comuniste" a economiei sociale de piață a vrut să spună, ori să recunoască, un adevăr incontestabil: măsurile sociale erau și o replică "inspirată" sau o reacție "forțată" la ideile sau principiile socialismului. Cum însă, acestea nu mai sunt "la modă", teoreticianul de ocazie se comportă ca atare. "Problema" în sine ar merita o discuție aparte, cu acel calm teoretic ce se lasă încă așteptat, mai ales în absența necesarului calm social. Până atunci, o asemenea discuție rămâne minată de un nou prefabricat teoretic: "restaurația", etichetă propulsată cu iritare pe post de "argument", în lipsa ideilor raționale.

Evident că drumul spre economia de piață trece prin succesive transformări, importante fiind nu bătălia în jurul termenilor, nu aprobarea fără judecată sau respingerea cu mânie a unor concepte în sine, șocante și neliniștitoare ori, dimpotrivă, anesteziante, ci măsurile practice de introducere a elementelor reale ale pieței în strânsă corelație cu protecția socială. Climat economic, social, politic, juridic și moral în care se acționează își spune totdeauna cuvântul asupra mersului economiei, iar ambiția unora de a se considera singurii deținători ai "variantei optime", ori de a pune "bețe teoretice" în roata reformei devine cu atât mai contraproductivă cu cât se afirmă zgomotos. În orice domeniu, dar mai cu seamă în teoria socială, prestația intelectuală și prestigiul strategiilor și conceptelor se bizuie pe consistența faptelor. S-ar putea spune că, la noi ca și în alte țări, starea de spirit contraproductivă se explică, în parte, prin cultură economică precară și cultură politică deficitară.

Dar și prin faptul că în mediul politic - așa cum se poate constata fără dificultate - cel mai dificil de atins și de păstrat este onestitatea intelectuală. Politica vrea "să convingă" iar pentru a convinge trebuie să simplifice; însă drumul simplificării trece prin deformare; pe de altă parte, când s-a înfiripat o idee, s-a conturat un crez, orice mijloc devine bun pentru a se atinge scopul. Mai mult, dacă cineva se dedică orbește aceluși scop, este dificil să accepte critica, să admită ori să recunoască greșeli... Așa se petrec lucrurile dacă este uitată sau ignorată ideea unui alt clasic al politicii: "Libertatea politică nu constă de fel în a face ceea ce vrei... Libertatea este dreptul de a face tot ceea ce îngăduie legile..." Dar, poate, Montesquieu - căci despre el este vorba - nu avea în vedere "legile tranziției". Să fie acestea iremediabile de atotîngăduitoare? Sunt și semne că nu!

SECURITATEA ROMÂNIEI DIN PERSPECTIVA PARTENERIATULUI PENTRU PACE

MERITE ȘI LIMITE
ALE NOULUI SISTEM DE RELAȚII

Cum se înscrie în actualul context istoric inițiativa americană privind Parteneriatul pentru Pace, însoțită la Bruxelles de NATO?

Fără îndoială, ea cuprinde o serie de elemente pozitive, fiind de natură să aprofundeze cooperarea între NATO și țările care acceptă invitația de a participa la Parteneriat. Ea semnifică pe plan politic un nivel mai înalt de deschidere a NATO spre cooperare cu alte state în vederea promovării scopurilor Alianței și oferă desigur, în termeni generali, perspectiva unei prezumtive largiri a rândurilor Alianței prin primirea de noi membri. Tot pe plan politic trebuie notate reafirmarea unor importante principii de drept internațional, ca cerințe privind comportamentul statelor ce aderă la Parteneriat în relațiile lor cu alte state, precum și semnificația declarațiilor privind interesul pe care Alianța și puterile care o compun, în primul rând Statele Unite, îl arată pentru securitatea statelor din Europa Centrală și de Est, importantă în sine, precum și pentru securitatea Occidentului în ansamblu. Pe plan militar, măsurile preconizate pot să ducă la o cooperare nu doar mai amplă, ci efectiv la forme de integrare dacă nu în ceea ce privește structurile în orice caz în ceea ce privește o serie de importante activități militare - manevre, participări comune la acțiuni de menținere a păcii etc. În general deci, cred că sunt îndreptățite opiniile celor care consideră Parteneriatul pentru Pace o etapă nouă, mai evoluată calitativ în cooperarea dintre NATO și țările angajate în relații cu Alianța.

Cred, totodată, că o analiză atentă a conținutului conceptului de Parteneriat pentru Pace este de natură să atragă atenția asupra unor aspecte care se pot dovedi limite deloc nesemnificative.

Astfel, mai întâi, după cum era de așteptat, noțiunea de Parteneriat nu conține aranjamente de securitate concrete și formale între NATO și statele participante la acordurile din cadrul său, problema garanțiilor de securitate fiind lăsată spre rezolvare în perspectiva eventualei admiteri a statelor respective în Alianță. Aceasta este un fapt care nu trebuie, cred, nici dramatizat, dar nici minimalizat. În acest context, posibilitatea țărilor participante la Parteneriat de a cere consultări cu Alianța în caz că percep amenințări la adresa securității proprii și, în genere, cadrul ce se creează pentru contacte, schimburi de informații etc. între aceste țări și organisme NATO s-ar putea dovedi foarte utile pentru întărirea securității statelor respective, precum și pentru consolidarea stabilității și păcii în zonă. În ceea ce privește România, folosirea acestor posibilități va depinde, desigur, de profesionalismul și dedicația celor care concep și realizează politica externă a țării, astfel încât orice valență cuprinsă în raporturile cu structurile euro-atlantice și, în genere, comunitare să fie pusă în valoare în vederea protejării intereselor noastre de securitate.

În al doilea rând, este, desigur, de apreciat faptul că toate țările invitate să participe la Parteneriat sunt puse pe picior de egalitate la punctul de pornire al cooperării cu Alianța. Mi se par, totuși, exagerate aprecierile care se fac la noi în sensul că, în ansamblu, inițiativa Parteneriatului ar trata țările invitate într-un mod nediscriminator. Pentru că, în realitate, dincolo de poziția de stat, căm-

pul discriminărilor s-ar putea deschide larg. Mai mult, Parteneriatul deschide în fapt o cursă către NATO, care se anunță de pe acum o cursă contra cronometru. Într-adevăr, încheiate și derulate cu fiecare țară în mod individual, tratatele de participare la Parteneriat vor revigora - acordându-i și o legitimitate formală - competiția, veche de acum de câțiva ani, între țările centrale și est-europene, pentru obținerea unui tratament preferențial din partea NATO, gen de activități în care unele țări candidate la Parteneriat au o binecunoscută experiență. De aceea, referirile unor înalte oficialități occidentale privind probabilitatea, chiar foarte probabilă "autoselecție" a candidaților admiterii în NATO nu sunt în nici un caz cuvinte rostite ocazional. Socotesc că o analiză atentă a felului cum e conceput Parteneriatul nu exclude nicicum ca această nouă inițiativă să prefigureze o viitoare primire selectivă în NATO a unora dintre noile democrații din estul continentului. Desigur, în această cursă, în care România va trebui să se aștepte nu doar la o atitudine de fair play, ci și la lovituri sub centură din partea altor competitori la calitatea de membru al Alianței, țara noastră nu e lipsită de atuuri, unele chiar foarte importante, care, folosite inteligent, ar putea da câștig intereselor noastre de integrare în structurile de securitate euro-atlantice.

În al treilea rând, se conturează de pe acum perspectiva atât a unei diferențieri individuale a țărilor invitate la Parteneriat, cât și a unei pe categorii de țări. Astfel, statele centrale și est-europene foste membre ale Tratatului de la Varșovia constituie o asemenea categorie, ex-republicile sovietice care nu intră în componența Federației Ruse ar putea fi considerate o altă categorie, Federația Rusă ca atare ocupând un loc distinct din perspectiva Parteneriatului.

M-am referit mai sus la unele aspecte privind integrarea în structurile euro-atlantice a primei categorii de țări menționate. Dacă relațiile de parteneriat se vor extinde și la republicile foste sovietice, altele decât Federația Rusă, este limpede că Rusia va încerca să influențeze pozițiile de pe care acestea vor intra în negocieri pentru a determina conținutul acordurilor în cauză. După cum se știe, în acest sens, la recenta reuniune ministerială a C.S.C.E. ținută la Roma, Rusia a primit, în fapt, lumină verde să se ocupe de menținerea și restabilirea păcii în spațiul fost sovietic. Or, dacă Rusia are un cuvânt de spus în problemele politicii de securitate în zona țărilor centrale și est-europene, cu atât mai mult ea va urmări să influențeze raporturile cu NATO ale fostelor republici sovietice. Dacă cineva mai avea vreo îndoială în această privință, declarațiile ministrului de externe rus, făcute după summitul americano-rus de la Moscova, în sensul că Rusia nu trebuie să-și retragă trupele din fostele republici sovietice pentru că în felul acesta acolo s-ar crea un vid de securitate în care ar putea intra forțe ostile intereselor vitale și prioritare ale Rusiei - aceste declarații, chiar dezmințite, ar trebui să pună capăt oricăror astfel de îndoială.

Ar fi bine ca noi să nu privim acest aspect doar prin prisma unui interes general și abstract față de problemă. Să nu uităm condiția noastră națională aparte, decurgând din existența

a două state de limbă română, din politica de apropiere și integrare a României și Republicii Moldova, spre care privim ca o cale a unei mult dorite întregiri viitoare a neamului. Personal nu cunosc cum anume această problemă, specifică României, este luată în seamă de către responsabili pentru politica externă a țării în orientarea noastră către structurile de securitate euro-atlantice. Este, totuși, limpede că eventuale "viteze diferite" de integrare în respectivele structuri ale celor două state românești și cu atât mai mult intrarea lor în orbita unor poli de putere diferiți și, drept urmare, înscrierea lor pe traiectorii diferite în politica de securitate ar crea în mod sigur noi și mari obstacole în calea apropiării celor două state românești.

Și mai limpede este faptul că un prezumtiv acord de parteneriat NATO - Rusia ar fi diferit de cele ce vor fi încheiate de țările est și central europene cu Alianța. Un asemenea

acord s-ar înscrie în mod cert pe liniile "Parteneriatului strategic global" americano-rus. Și, oricum, e de așteptat ca Rusia să nu caute Parteneriatul NATO pentru soluționarea problemelor de securitate din propriul său teritoriu și din teritoriile partenerilor săi din C.S.I. E mult mai probabil că, din punctul de vedere al Rusiei, parteneriatul ar trebui să însemne dreptul său de a participa la crearea unei noi ordini de securitate în Europa, înțelegând Europa de la granița sa de vest, ca și de la frontierele occidentale ale celorlalte state din C.S.I. și, eventual, ale altor foste republici sovietice. În alte cuvinte, Parteneriatul NATO cu Rusia ar putea să arate cu totul altfel și să însemne cu totul altceva decât în cazul țărilor central și est-europene. Adică el ar putea constitui forma de recunoaștere a unor interese de securitate ale Rusiei în anumite zone ale Europei în afara CSI.

În acest sens, acordurile de parteneriat nu elimină, ci confirmă caracterul conflictual al terenului pe care se desfășoară căutările noilor democrații europene pentru asigurarea intereselor lor de securitate și, în acest cadru, mișcarea lor în direcția structurilor euro-atlantice. Mai mult, Parteneriatul ar putea chiar deveni forma sui generis de recunoaștere a sferelor de influență în

Europa post-război rece, haina unor noi acorduri gen Ialta, după ce înțelegerile de la Malta și-au epuizat efectele. O astfel de împrejurare ar avea consecințe cu atât mai serioase asupra unor țări est-europene, între care s-ar putea afla și România, când astfel de înțelegeri ar duce la divizarea părții centrale și de est a continentului în "Europa II (centrală) și Europa III (de sud-est)" după terminologia folosită de Brzezinski, fost consilier pentru securitatea națională a președintelui american Carter, ceea ce ar rezulta din admiterea în NATO doar a țărilor din grupul de la Visegrad. Nu e un secret pentru nimeni că Occidentul aplică un tratament distinct, în fapt preferențial, față de țările din grupul respectiv.

Desigur, privind problema în ansamblu, nimeni nu poate ignora interesele, inclusiv de securitate, ale unei mari puteri cum este Rusia. Dar aceste interese pot și ar trebui luate în seamă fără o nouă laltă privind Europa Centrală și de Răsărit, sau o parte a acesteia.

Iată doar câteva aspecte ale unei posibile "fețe nevăzute" a Parteneriatului pentru pace. A le lua în considerație nu înseamnă nicicum a diminua semnificația acestei inițiative, ci a o înțelege în termeni mai concreți.

■ Prof. dr. Constantin VLAD

DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ

"IMPĂCIUITORISMUL
din anii '90 face
ca situația să semene
cu cea din anii '30"

- Articol semnat de William Pfaff în "International Herald Tribune" -

După ce Marea Britanie și Franța au încercat să-l potolească pe Hitler și au semnat Pactul de la München în 1938, cedând Germaniei regiunea Sudeților din Cehoslovacia, generalul Jan Syrový i-a succedat lui Eduard Benes la conducerea statului. Câteva zile mai târziu, o delegație franco-britanică l-a vizitat pe generalul Syrový ca să-i ceară ajutor pentru salvarea unor refugiați germani antinaziști pe care guvernul german cerea să-i fie predați. Generalul a refuzat. A spus că refugiații vor merge în Germania. Făcând aluzie la trădarea Cehoslovaciei de către Franța și Marea Britanie, el a adăugat: "În această problemă, domniilor mei, noi am dorit să luptăm de partea înșelătorilor, acum însă vom merge la vânatoare împreună cu lupii."

Trăim acum vremuri asemănătoare cu acelea care au generat acea afirmație. O dată în plus, statele din Europa Centrală și din Balcani desocoperă doar lipsă de înțelegere și bune intenții sovăielnice la cei din Occident, ale căror valori le împărtășesc și de al căror sprijin au nevoie.

Neville Chamberlain și Edouard Dalladier au fost bine intenționați în 1938, la fel cum sunt și șefii guvernelor occidentale de astăzi. Ei au considerat îndreptățite pretențiile Germaniei asupra Cehoslovaciei. Ei au crezut că, dacă Hitler va primi tot ceea ce dorea, în Germania va fi promovată moderația. Ei doreau să creadă numai lucruri bune despre Hitler și erau conștienți că alegătorii englezi și francezi nu erau de acord cu implicarea țărilor lor în conflictul dintre Germania și Cehoslovacia. Hitler i-a înțeles foarte bine. După

semnarea pactului, el le-a spus lui Chamberlain și lui Dalladier: "E groaznic. Totdeauna am fost nevoit să tratez cu nonanșități."

Bill Clinton, John Major, François Mitterrand și ceilalți lideri ai țărilor membre ale NATO fac aceleași greșeli pe care le-au făcut Chamberlain și Dalladier. Acceptă echivocul, fac compromisuri, refuză să-și asume riscuri. Acum ei au permis Rusiei să împiedice Polonia, Lituania, Republica Cehă, Slovacia și alte țări aflate în trecut sub influență sovietică să intre într-o relație de securitate oficială cu țările occidentale. O dată în plus, fostele țări comuniste se trezesc "repartizate" între Est și Vest.

După dezbateri penibile, reuniunea la nivel înalt a țărilor membre ale NATO a amenințat încă o dată cu intervenția aeriană în Bosnia - dacă acest lucru va fi solicitat de secretarul general al Națiunilor Unite, Boutros Boutros-Ghali. El însă nu va cere acest lucru decât dacă l-ar autoriza Consiliul de Securitate. Consiliul de Securitate este dominat de puterile NATO. Încă o dată, amenințarea nu este o amenințare.

De la început, acesta a fost modul de a reacționa al puterilor occidentale și acest lucru a permis ca războiul din Iugoslavia să scape complet de sub orice influență a marilor puteri. Consiliul de Securitate a stabilit zone de protecție, a autorizat folosirea forței, a trimis trupe suplimentare în acest scop, a autorizat atacuri aeriene din partea forțelor NATO și a cerut încetarea asediului orașului Sarajevo, trecerea liberă pentru convoaiele umanitare, stoparea "purificării etnice" și multe altele. Nu s-a făcut nimic. Rezultatul a fost o subminare a normelor de conduită internațională stabilite și susținute de țările occidentale de la încheie-

rea celui de-al doilea război mondial.

Există un singur mod posibil de a soluționa impasul din Bosnia și de a restabili în oarecare măsură ordinea și dreptul internațional. Comunitatea internațională - adică NATO - trebuie să pună în aplicare rezoluțiile Consiliului de Securitate asupra Iugoslaviei. Aceasta nu necesită un plan de pace, nici o viziune asupra viitorului și nici noi hotărâri, ci numai hotărârea de a face ceea ce a fost deja decis.

Un singur lucru, de o deosebită importanță, ar fi realizat. Puterile occidentale ar demonstra că trebuie să fie luate în serios. Ar dovedi că voința comunității internaționale - găsindu-și expresia în Națiunile Unite - poate fi impusă. Până acum n-a fost demonstrat decât contrariul.

Acestea sunt exact punctele în care Marea Britanie și Franța au greșit în anii '30. Ele au tolerat expansiunea națională agresivă a Italiei și Germaniei și au dat dovadă de slăbiciune. Lipsurile lor l-au încurajat pe Hitler să facă calcule greșite asupra a ceea ce va urma și au dus la război. Alianții au trebuit să intre în război pentru Polonia, pe care nu fuseseră în stare să o apere, pentru că trădaseră Cehoslovacia, pe care ar fi putut să o apere.

Este esențial - atât pentru prezent, cât și pentru viitor - ca puterile occidentale să fie luate în serios. La Bruxelles, poziția liderilor NATO a fost primejdios de echivocă în problema securității Europei de Est. Trebuie ca ei să arate foarte clar Moscovei și tuturor forțelor politice care acționează în Rusia în această perioadă tulbură că guvernele țărilor membre ale NATO sunt angajate în ceea ce privește integritatea granițelor tuturor țărilor din fostul bloc comunist. Nu sunt acceptabile decât schimbări teritoriale sau politice negociate în mod liber.

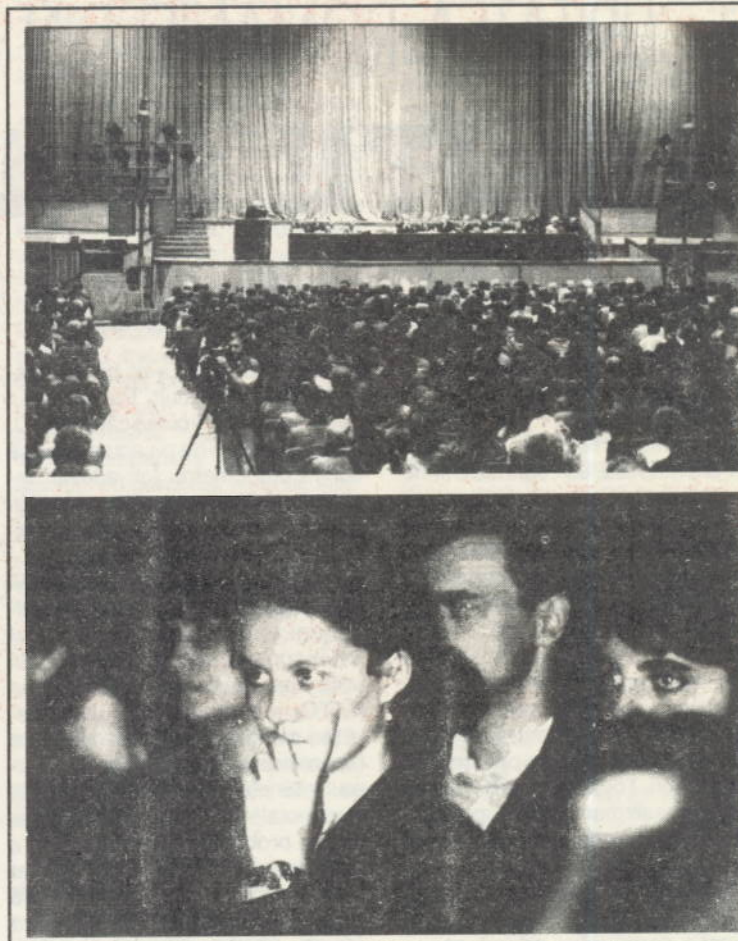
Dacă această atitudine ar urma unei demonstrații de competență și seriozitate din partea NATO în Bosnia, ar putea deveni posibilă îndreptarea unora din prejudiciile aduse în ultimii doi ani perspectivelor ordinii viitoare în Europa. Acele forțe care preferă să lupte de partea "înșelătorilor" decât să se alieze cu "lupii" ar putea atunci să fie consolidate în mod decisiv.

La Universitatea Spiru Haret - CURSURI PREDATE DE PERSONALITĂȚI DE PRESTIGIU DIN MARI UNIVERSITĂȚI EUROPENE ȘI AMERICANE

Profesorii asociați ANGHEL N. RUGINĂ (S.U.A.), GILBERT SAPORTA (Franța) și BELLAVIA CALOGERO (Italia)

Cum fiecare etapă din activitatea Universității "Spiru Haret" marchează un spor calitativ, era firesc ca și cel de-al doilea semestru al actualului an 1993-1994 să dezbuteze sub semnul unor îmbunătățiri de substanță, operate deopotrivă în toate compartimentele muncii universitare. Printre acestea, la loc de frunte se înscrie introducerea unor cursuri noi, moderne, ținute de universitari de prestigiu internațional, veniți în România ca profesori asociați ai Universității "Spiru Haret". Astfel, de pildă, cursul Analiza datelor și informatică pentru studenții de la Facultatea de Informatică și Matematici Aplicate și Facultatea de Sociologie-Psihologie a fost inaugurat recent de dl. profesor Gilbert Saporta, prestigios universitar parizian - de la Conservatoire Natio-

nal des Arts et Metiers - care a primit titlul de profesor asociat al Universității "Spiru Haret". Pentru studenții Facultății de Stomatologie, profesorul italian Bellavia Calogero predă cursul de Chirurgie buco-dentară și implantologie, iar renumitul economist și profesor american de origine română Anghel N. Rugină a inaugurat cursul de Introducere în știința economică. Primirea entuziastă pe care studenții au făcut-o acestor cursuri atestă deopotrivă seriozitatea și dorința lor de a se instrui temeinic, solicitându-le pe care conducerea Universității "Spiru Haret" o manifestă față de exigențele pregătirii moderne, pe măsura standardelor internaționale.

Inaugurarea cursului Introducere în știința economică

... Sala nr. 11 a Palatului Sporturilor și Culturii, devenită neîncăpătoare pentru studenții Universității "Spiru Haret", l-a primit pe academicianul Anghel N. Rugină într-o atmosferă vibrantă. Încrederea pe care dl. profesor Anghel N. Rugină o manifestă constant în tineretul României, îndemnul înțelept al domniei sale în sprijinul iubirii profunde față de țară și față de viitorul poporului român, au găsit în studenții Universității "Spiru Haret" un receptacol sensibil și, ca atare, primele cuvinte rostite au fost răsplătite cu îndelungi aplauze, după care prelegerea a fost ascultată într-o reculegere concentrată.

Dar să nu anticipăm. Ca preambul la deschiderea cursului de Introducere în știința economică, dl. profesor dr. Constantin Mecu i-a adresat academicianului Anghel N. Rugină câteva cuvinte calde, de bun venit în mijlocul profesorilor și studenților Universității "Spiru Haret". A urmat prezentarea câtorva date relevante din biografia savantului, al cărui destin excepțional se întemeiază pe cultul muncii, al adevărului și generozității, al gândirii libere, dar și sistematice, toate acestea fiind puse în slujba unor mari idealuri umane. Iar liantul moral, care împrumută unitate acestor calități, este nestinsa dragoste față de pământul românesc, a cărui noblețe spirituală, marele patriot Anghel N. Rugină o întruchiează exemplar.

Născut în Tecucii Moldovei, tânărul Anghel N. Rugină absolvă Liceul Comercial din Galați în anul 1932, iar Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale din București, în anul 1936. Vine războiul, pleacă pe front și, rănit fiind, obține prima diplomă de doctor, în anul 1942, după care, la propunerea profesorului Slăvescu, este trimis, de Banca Națională, pentru o specializare post-doctorală în Germania. Între 1944-1948 studiază la Universitatea din Freiburg, unde și obține cel de-al doilea doctorat. În 1950 publică prima lucrare în limba germană: Tipul de bani și sistemele monetare. Principii fundamentale pentru o teorie generală asupra banilor și activității comerciale. Între 1950-1952 este invitat să conferențeze la Universitatea Portland, Oregon, iar din anul 1953 este cercetător la Biblioteca Congresului, Departamentul trezoreriei al S.U.A., și la Fondul Monetar Internațional. Timp de 6 ani, între 1952-1958, predă științele economice și la Universitatea Niagara, din statul New-York, iar între anii 1958-1978 este profesor de științe economice și finanțe la Northeastern University din Boston. După care iese la pensie, dar este în continuare invitat să conferențeze până în 1986, an în care îi apare cea de-a doua carte fundamentală: Capitalismul american la răscruce. Apoi, profesorul Anghel N. Rugină este numit Președintele Consilierilor Economici de pe lângă guvernatorul statului Massachusetts. Savantul este membru al Asociației Economisților Americani, al Societății Economice Regale din Anglia. Activitatea sa științifică include 46 de studii economice în limbile engleză, franceză și germană, plus câteva planuri fundamentale de redresare economică pentru Franța, S.U.A. ș.a.

După anul 1989, profesorul Anghel N. Rugină este ales membru al Academiei Române și i se decernează titlul de Doctor Honoris Causa de către mai multe instituții românești de învățământ superior, iar la Editura Academiei Române se află în curs de publicare opera savantului Anghel Rugină; lucrarea sa în România, un miracol economic este încă posibil a polariza atenția întregii națiuni și a sporit prestigiul științific și moral al savantului patriot care, octogenar fiind, nu pregetă să vină în țara de origine, spre a-i fi sprijin și îndrumător moral într-unul dintre cele mai grele ceasuri ale istoriei.

Din perspectiva acestui destin exemplar, înțelegem deopotrivă și emoția și gravitatea cu care profesorul Anghel N. Rugină și-a inaugurat cursul amintit în sala nr. 11 a Universității "Spiru Haret".

"MISIUNEA DUNNEAVOASTRĂ ESTE SĂ VĂ PREOCUPE INTENS. ÎN ACESTE MOMENTE DE RĂSCRUCÉ. DESTINUL NEAMULUI ROMÂNESC"

Cuvântul inaugural rostit de acad. prof. ANGHEL N. RUGINĂ

Domnule rector, domnilor colegi, iubii studenți,

Țin să mulțumesc mai întâi Fundației "România de Măine", personal domnului președinte Aurelian Bondrea, Senatului Universității "Spiru Haret" pentru onoarea ce mi s-a făcut de a putea să vă împărtășesc câteva dintre cunoștințele acumulate în universitățile din Apus și din experiența mea practică în S.U.A., țara cu cea mai puternică economie din lume, dar în fața căreia se află acum noi probleme. Vom discuta împreună, iubii studenți, asupra oricărei probleme o veți ridica. Doresc ca, chiar de la ședința viitoare, fiecare să formuleze în scris întrebări, pe care să mi le prezinte și la care eu voi răspunde pe rând sau global. Am în vedere, bineînțeles, întrebări de știință, nu de politică. Pentru că aici facem știință, nu facem politică.

După ce s-a referit la modalitatea concretă de desfășurare a acestui curs, cu posibilitatea studenților de a se pregăti sistematic și, în final, de a susține examenul, profesorul Anghel N. Rugină a spus: Să fiți mândri că sunteți studenți la "Spiru Haret", o Universitate care cinstește astfel numele marelui Spiru Haret, cel mai mare ministru al Instrucțiunii Publice, un adevărat educator al poporului și, în plus, un mare om de știință. Să fiți deci mândri de norocul pe care-l aveți și să nu uitați câteva lucruri.

Mai întâi, dragostea de învățatură; să aveți dragostea de a cunoaște lu-

cruri noi, cât mai multe și cât mai bune...

Să nu umbrați cu scuze; în vremea studenției mele, tinerii care nu acordau atenție studiului aruncau vina pe profesor. Acestea sunt simple scuze. Pentru că și de la un profesor rău se poate învăța o lecție bună: cum nu trebuie să fii. La anii tineri este bine să știi și cum nu trebuie să fii în viață.

Al treilea punct: fiecare generație are o misiune principală, istorică. Misiunea dv. este să vă preocupe intens, în aceste momente de răscruce, destinul neamului românesc. Neamul românesc nu poate avea o viață bună decât dacă dv. reușiți să puneți economia pe picioare. De aici, nevoia de cât mai multă carte și de cât mai puțină politică. Pentru o pregătire temeinică, sistematică, aveți numai câțiva ani și de aceea trebuie să-i folosiți intens.

Încercați să aflați întotdeauna adevărul, să trăiți pentru și prin adevăr. Nu e ușor, dar până la urmă veți dobândi

comoara succesului, care este în spiritul fiecăruia dintre noi. Pe frontispiciul Universității din Freiburg, unde m-am specializat eu, scrie: "Voi veți descoperi adevărul și adevărul vă va face liberi". Și-ntr-adevăr, omul ignorant nu este niciodată liber, iar spiritele luminate - un Lucian Blaga, de pildă - rămân libere și triumfă asupra oricăror opresiuni.

Învățați limbi străine și cultivați prietenia. Mi-amintesc cum, student în anul al III-lea fiind, optasem, ca limbi de studiu, pentru franceză, italiană și germană. La îndemnul unui bun coleg și prieten, Constantin Caraman, am început să studiez și engleza. Cât de bine mi-a prins această prevedere mai târziu când am ajuns în America, unde diplomele nu contează, ci ceea ce contează sunt competența, munca...

Indiferent de domeniul căruia vă consacrați, învățați matematica și logica. Ele vă ajută să raționați corect, ele vă feresc de erori, ele vă ocrotesc de cei ce doresc să vă inducă în eroare. Pentru că, vreau să vă spun, ambiția mea personală, pentru care am venit aici, este ca toți cei ce participă la acest curs să nu mai poată fi înșelați de nimeni și de nimic când este vorba despre problemele economice.

După care, profesorul Anghel N. Rugină a prezentat pe scurt părțile constitutive ale cursului de Introducere în știința economică; ele sunt Introducere în metodologia științei economice, Economia clasică sau studiul echilibrului, Economia modernă sau studiul dezechilibrului, plus o nouă: prezentarea în partea a doua a fiecărui curs a unui laureat al Premiului Nobel, pentru ca studenții să se familiarizeze cu problematica de mare acuitate a contemporaneității.

Hotărât lucru, cursul profesorului ANGHEL N. RUGINĂ, grație calităților excepționale ale autorului, om de știință și pedagog eminent, polarizează tot mai mult atenția și interesul studenților, cadrelor didactice, tuturor specialiștilor de la Universitatea "Spiru Haret".

■ Mihai IORDĂNESCU

REVISTA
OPINIA
națională

TIPOGRAFIA **FED**

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:
Nicoleta ANGHEL

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon 675.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 600 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația "România de Măine", Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B.. Abonamente se pot face și prin oficiile poștale din întreaga țară.

Revista "OPINIA NAȚIONALĂ" se află înscrisă în Catalogul de presă "RODIPET" la poziția 2111.

Cititorii din străinătate se pot abona prin "RODIPET" S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piața Presei Libere nr.1, sect. 1 București - România.